

Unitárius Élet

68. évfolyam, 3. szám, 2014. május-június. Megjelenik kéthavonta.

Konfirmáció a Budapesti Unitárius Egyházközségben – Fotó: Schmidt Gabó

Hitvallás

Az unitárius hitben való megerősödés kinyilvánítása az a szertartás, amit konfirmációnak nevezünk. Lélekemelő ünnep, melyre évekig készülünk. Az első vizsga, amivel komoly nyilvánosság elé kiállunk. A konfirmáció bekerül a családi legendáriumba, emlékezetéből sokáig erőt nyerhetünk. A közösség maga is megerősödik ebből az alkalomból.

Korunkban szinte kézzel tapintható a vágy, hogy valahova tartozunk. A konfirmációval érdemessé válunk Jézussal való közösségben a felnőtté válásra.

A konfirmáció szertartása elválasztja a gyermekkort a felnőttkortól. Hitet nevelhetünk általa, értékeket, mely, mentén életünk értelmet nyer az Isten országa építésében.

A nagykorúsági szertartások közül fontos lehet a felnőtt dolgok cselekedete. Sokféle első van, mely megerősít a felnőttiségben. Ballagáskor befejezzük az óvodát és iskolát, 18 évesen nagykorúak leszünk. Az iskolai oktatás a tudományokat, a külvilágból megszerezhető és ott használható ismereteket nyújtja.

A konfirmáció a hit ismerete által, a hagyományok erejével a belső, lelki világunkban nyújt eligazítást, egyéni és közösségi életünkben egyaránt. A tantárgyakra és szakokra szétterjedt világot az Evangélium keretezi felfogható Eggyé. A szertartás útravalója, ha képesek vagyunk harmóniát teremteni belső élményeink és a külső valóság között.

Remélem, a konfirmáció minden évben alkalmat ad az ismétlésre mindannyiunknak.

Bartha Mária-Zsuzsánna

Ajánló a tartalomból:

- Püspöki helynöki és főgondnoki beszámolók
- Akik előttünk jártak
- Akik közöttünk élének
- Charles Dickens unitarizmusa
- Vakáció – gyakorlati tanácsok szülőknek
- Egyházközségeink életéből
- Nőszövetségi beszámoló
- Gyermekoldal
- Ünnepre hangoló
- Hírek, események

Nyári örökélet

„A lélek az, aki életre kelt, a test nem használ semmit: azok a beszédek, melyeket én mondtam nektek: lélek és élet.” (Jn 6, 63)

A nyár kezdetén a felnőttkor szépségei és nehézségei készítettek elmélkedésre. A nap pályája legmagasabb pontjára ér, legtöbb a világosság, a nappal, a forróság. Érik minden, mire csak szükségünk lehet.

Ünneptelen a félév, munkára hajt a sürgető kötelesség. Meghalni sincs időm – panaszkolva az ember és közben büszke, lám, fontos vagyok!

Időnk sincs Istenre gondolni. De ha mélyebben belegondolunk?

*„És a legfurcsább: a semmi,
hogy lehet többé sose lenni, –
ez a legérthetetlenebb:
Végső lakójául agyannak
a nagy csodálkozás marad csak,
hogy voltam és hogy nem leszek.”
(Szabó Lőrinc: Csak az imént)*

Nyárára remélhetőleg zsigerünkbe, alapkészségeinkbe került és úgy cselekszünk: az isteni törvény szerint.

Nyári napfordulókör, a vakáció első vasárnapján konfirmációi szertartást végeztünk a Kocsordi Unitárius Egyházközségben. Hitéről egy fiatalember tett bizonyosságot, aki történetesen mozgássérült. Könnyekig meghatóan hiteles volt, ahogy vallotta: Jézus ma is tanít, figyelmeztet, szeret!!! Arra buzdít, hogy Isten lelkét lássuk meg magunkban, az örömben, erről tegyünk tanúbizonyságot, mert csak Isten lelke az, ami megelevenít. Isten törvényei húsba vágóan küldenek vissza ismételni, míg meglátjuk a valóságot. Sorolhatom tovább: észrevenni látszat helyett az igazat, testben a lelket, vallásban a hitet, egyházban a keresztény közösséget...

Hogyan taníthat ma is Jézus? Miért éppen őrá tanulunk? – kérdezte a konfirmandus. Éppen azért büntették meg őt és a követőit is a hatalmasságok, hogy befogják a száját és példásan végleg elintézzék azokat, akik többet és jobbat akartak. Ha a fizikai értelemben vett testi feltámadás nem is történt meg – mondjuk azért, mert ellentmond Isten törvényeinek,

annál inkább Isten teremtményeként hisszük az élet örökkévalóságát. Pál apostolnak van egy érdekes megállapítása a Korinthusiakhoz írt első levélben (1Kor 15,44) és pedig, hogy a feltámadt test szellemi (szóma pneumatikon). Gondolhatunk arra, hogy fizikai testünk bizonyos kötöttségeket jelent, míg a szellemi test korlátoktól mentes, időhöz nem kötött, örökkévaló. Itt kapcsolódunk Istenhez, teremtközhöz és gondviselőnközhöz.

Gyakran mégsem tetszik, ahogy Isten gondot visel ránk, mert Nála nincs csalás és ámtás! Nála tiszta a végtelen szeretet, amivel javunkat akarja őszintén – az Ő akaratát jézusi szinten érdemes elfogadni és beteljesíteni.

Jézus az unitárius hitvallás szerint ember volt, aki az Isten és ember iránti szeretet rendkívüli példáját nyújtotta nagypénteki halálával is. Az elkínzott test meghalt a kínzóeszközön (milyen érdekes, hogy éppen a keresztfá, a kínzóeszköz lett a kereszténység jelképe), de a szeretet soha nem halhat meg. Jézus feltámadásának eszmei üzenete ezt a csodálatos igazságot hordozza: az élet és a szeretet megmaradását.

Jézus valóban húsba vágóan tapasztalta meg elhívását... és kiállta a próbát.

Az összes ünnep mely Jézushoz kapcsolódik, az ősvallásokból átmentett szertartással és szokással együtt fontos szerepet játszik életünkben. Szabaddá válunk nyitottan látni és elfogadni Isten törvényeit, hogy azok ne csak megtörténjenek velünk, hanem tudatossá váljanak bennünk. A gyermekkor után ünnepelhetjük a felnőtté válást, az elmúlás után az élet természetes, fenntartható és örök körforgását.

Ahogy Jézus esetében is látjuk, sok ágra szakadt az evangéliumi értelmezés, más és másképpen ünnepelünk, másképpen határozzuk meg önazonosságunkat. Határokkal választjuk el magunkat és nyilván kapaszkodunk is ezekbe. Mégis néha megláthatjuk az összefüggéseket, az okokat és mindezeket túl az élet forrását. Egy-egy fenséges pillanatban kiléphetünk az időből, a földi valóságból a szent örökkévalóságba.

A nyári hajtós ünneptelenségben a hagyományos társadalmi berendezkedésben a földművesek, pásztorok és a katonák éltek. Ma, ilyenkor van a pihenés ideje, dolgozhatnak a vendéglátósok. Ha esetleg szabadságra megyünk, érdemes egy kicsit saját lelkünknel is elidőzni, egyéneként és közösségben, megkérdezve felnőttünk-e annyira, hogy megláthassuk Istent? Mennyire vág húsba elkötelezettségünk a jó és igaz isteni akarat mellett? Ilyenkor találhatunk rá időt... Válaszom erre nincs, a legkevésbé célom, hogy ezt előre bárkinek is megmondjam. Csak kérdezek.

Karinthy megrázó írásában a Találkozás egy fiatal-emberrel című elbeszélésében a felnőttiségről szűri le tapasztalatait. „Íme, a verdikt: az a felnőtt ember, aki elbírná viselni érzelmi ellentmondásait, ambivalenciáit, sőt polivalenciáit.”

Számomra ez a tiszta látás, nem a tükör általi homályos, amikor a teljességet is bírni vagyunk képesek. Ilyenkor vagyunk Isten munkatársai az ő országának építésében, a nyári örökéletben.

Bartha Mária-Zsuzsánna

„Ember az embertelenségben”, Szent-Iványi Sándor a vészorkorszakban című konferencia megnyitó beszéde

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Kedves Testvéreim!

Kérem, engedjék meg mint az Unitárius Egyház főgondnokának, hogy a vallásszabadság ünnepét követően az Ember az embertelenségben Szent-Iványi Sándor a vészorkorszakban címet viselő konferencián megjelenteknek figyelmükbe ajánlhassam a Magyar Holokauszt Emlékév értelmezési keretével kapcsolatos egyházi, vagy talán annál szélesebb horizontú észrevételeimet és reflexióimat.

A hetven évvel ezelőtt bekövetkezett szégyenletes tragédiára, a magyar holokausztra, a vészorkorszakra való emlékezés évében annak van igazán értelme, akkor járunk jó úton, ismereteinket akkor gyarapíthatjuk igazán, kollektív és egyéni lelkiismeretünk akkor tisztul igazán, akkor tudjuk a hasonló szörnyűségeket, tragédiákat a jövőben elkerülni, amennyiben ebben az évben, és mostantól mindig a holokausztról, annak valóságáról végre őszintén beszélünk. Ha nem hallgatunk el semmit különböző indokok és érintettségek miatt, és még akkor is kimondjuk a tényeket és szembenézünk velük, ha azok intézményeinkre vagy akár szűkebb közösségeinkre elmarasztalók. Akkor lesz hiteles az emlékezés – és csak így van az egésznek értelme! –, ha hetven év után végre nem hallgatunk el semmit, nem maszatolunk, nem csúsztatunk, nem lesz kettős mérce, mellőzzük a „ha így, de ha úgy” megközelítést, ha a tudományos kutatás és feltárás ethoszát párt és egyéb ideológiák nem mérgezik, ha nem azt mondjuk el, amit mások hallani szeretnének, hanem pontosan azt, ami történt. Az ideai emlékezés éve erre jó alkalmat teremt, amivel élnünk kell, akkor is, ha nem lesz könnyű feladat.

Kanyarodjunk vissza a saját házunk tájára. Beszéljünk világosan! Az, aki Jézus követője, aki létét Jézus tanítása szerint igyekszik berendezni, aki unitárius értelmezés szerint keresztény, arról fogalmilag kizárt, hogy kirekesztő legyen. Az unitárius nem lehet antiszemita. A két fogalom tartalma egymással kizárólagos viszonyban van. Az unitárius keresztény cselekedet ugyanis a kitaszított, a bajba jutott, a segítségre szoruló, a vesztes, a megalázott, a meghurcolt felebarátja melletti kiállás. Felelősségvállalás a segítségre szoruló vallásától, fájától, bőrszínétől, nemétől vagy anyanyelvétől függetlenül. Unitárius önazonosságunknak ez az egyik funda-

mentuma. Azt is gondolom, hogy az az atyánkfia, aki templomba jár, de közben másokat vallása, faja, bőrszíne, neme vagy anyanyelve miatt kirekeszt, és nem Isten teremtményeként közelít hozzá, nem keresztény, még akkor sem, ha azt gondolja magáról.

Egyházunk a Jézust követő unitáriusok szeretetközössége. Elvárható volt, hogy a vészorkorszakban az unitárius egyház hagyományai, szerepe és identitása miatt a testvéregyházaihoz képest is jobban helytálljon, mentse azokat, akik hozzá fordultak és azokat is, akik nem kérték segítségét. Egyházunkban néhány éve elkezdődött a holokauszt unitárius történéseinek tényyszerű feltárása. Pál János unitárius lelkész és történész kutatásainak eredményét összegző írását Magyarországon és Erdélyben is publikálta, az bárki számára elérhető. Ebből a tanulmányból világosan kiderül, hogy az unitárius egyház főhatóságai sajnos gyalázatos döntéseket hoztak, magukra hagyták életükért küzdő zsidó testvéreinket. Amikor írását olvastam, végtelenül elszégyelltem magam, azon gondolkodtam, mit is tudnék mondani gyerekkori barátaimnak, Adler Sanyinak, Steinmetz Ádámnak, Lifschitz Puiunak, Erdélyi Zsuzsinak és Spielmann Misinek? A gyász némaságában talán annyit: bocsánat. Hogy bocsássátok meg vétkeinket! Meg azt, hogy életünk minden percét úgy éljük meg, hogy ilyen soha többé ne történhessen meg.

Kedves Testvéreim! Mély meggyőződéssel mondom, hogy az egyházban nincs helye semmilyen szélsőséges gondolatnak és cselekedetnek. Jelen pillanatban nincsenek beható ismereteim arról, hogy egyházamban és a környező világban pontosan mi történt a vészorkorszakban és az azt megelőző években. Nem ismerem azok pszichózisának indítékait és motivációit, amik eljuttatták őket a szóban forgó katasztrofális döntésekhez. Ennek pontos feltárását és összegzését várom az emlékezés évében.

Azt azonban pontosan tudom, hogy az egyház rossz úton jár, ha hívei elvesztése miatti félelmében szemforgató, ha összekacsint a kirekesztőkkel, ha hallgat és elhallgat. Ha népszerűségét vagy társadalmi elfogadottságát valamiféle rosszul értelmezett haszonszerzés érdekében úgy próbálja gyarapítani, hogy a „pult alatt” megtűri a szélsőséget, a kirekesztést, az antiszemitiz-

must. Ha világosan nem határolódik el ezektől a gyalázatos nézetektől és cselekedetektől. Még akkor is ez az egyetlen keresztény attitűd, ha ez népszerűtlenséggel jár. Az egyházak lelkipásztorainak különösen nagy a felelősségük, ugyanis elsősorban vett feladatuk, sok-sok munkával és kitartással, az intellektuálisan tébolyultak lelkének meggyógyítása. Mondhatnám azt is, ez az egyház igazi érdeke, hiszen végső soron ezen múlik a léte. Csak így tudja a társadalomnak hitelesen azt üzeni, gyertek közéink, hogy együtt építhessük Isten országát. Nem nehéz belátni, hogy nekünk, unitáriusoknak és unitárius egyházunknak különösen nagy a felelősségünk, ugyanis csak így tudjuk megőrizni azt az erkölcsi értékrendszert, ami több évszázadon át minket megkülönböztetett másoktól. Csak így tudunk hitelesek maradni. Csak így tudunk megmaradni.

A Gondviselő azokban a tragikus években sem hagyott minket magunkra, hiszen köztünk olyanok is voltak, akiknek helyén volt a szívük, elméjüket nem mészelyezte meg a téboly és a gyűlölet, lelkük fénye Jézus szeretetéből merített, akik emberek tudtak maradni az embertelenségben. Ilyen volt a Budapesti Unitárius Egyházközség lelkésze, Szent-Iványi Sándor. Példamutatásával és bátor cselekedeteivel sok zsidó atyánkfia életét mentette meg.

Szándékaink szerint a mai konferencia dr. Szent-Iványi Sándor embermentő unitárius lelkész, püspöki helynök, teológiai tanár, író, folyóirat szerkesztő és

országgyűlési képviselő életművének intézményes keretek közötti tudományos feltárása e folyamat első állomása. Reményeim szerint a kutatások a Szent-Iványi Sándorról szóló monográfia megírásához fognak elvezetni. Bízom benne, hogy egy év múlva Szent-Iványi Sándort a világ igazai között tartja számon az emlékezet.

Végezetül engedjenek meg egy személyes vonatkozású megjegyzést. Szeretném, ha pontosan kiderülne, hogy nagyapám, dr. Elekes Domokos, aki 1938-41 közötti időszakban az Unitárius Egyház főgondnoka volt, '41-ben miért mondott le. Hogyan vélekedett az elhatalmasodó őrületről, ami a holokauszthoz vezetett. Vele erről és sok minden másról sajnos nem beszélhettem, ugyanis születésem esztendőjében visszatért teremtőjéhez.

Befejezésként köszönetet mondok a konferencia szervezőinek, elsősorban Tóth Anita és Muszka Ibolya könyvtárosoknak, akik nélkül a mai eseményre biztosan nem kerülhetett volna sor. Továbbá mindazoknak, akik munkájukkal vagy javaslataikkal segítették a szervezést. Megkülönböztetett tisztelettel köszöntöm a konferencia előadóit, köszönöm, hogy felkérésünkre igent mondtak.

(Szerk. megj.: A konferenciáról részletes fényképes beszámoló jelent meg az Unitárius Élet 2014/ 1-2. számában, az elhangzott előadások terveink szerint külön kiadványban fognak megjelenni.)

Elekes Botond főgondnok

Püspöki-helynök jelentés

a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete tevékenységéről 2013–2014

A Magyar Unitárius Egyház létrejötte eredményezte a Magyarországi Egyházkerület megalakulását 2012. június 28–30-tól kezdődően. A megalakulás feltételei nem voltak egyszerűek, és nem készen pattantak elő a semmiből. Azért, hogy az létrejöhessen, legalább egy tucat ember kitartó és következetes munkájának az eredménye, amely közel három éven keresztül tartott a megvalósulásáig. Érdemes erre visszagondolnunk, erre a megalakulásra emlékeznünk, különösen akkor, amikor azt tapasztaljuk, hogy az egymással szimbiózisban élés feltételei sem egyszerűek. Erre érdemes emlékeztetni egymást, magunkat.

Mire eljutunk az idei év főtanácsi munkálatok megtartásához, egyben ünnepelehetjük is a fúziónk második éves születésnapját. Nem mond igazat, az aki azt állítja, hogy a két év munkája, törődései, együttgondolkodása fölösleges volt, vagy azt, hogy meddő

próbálozás volt csupán. Nagy jelentőséggel bír az a két év, ami mögöttünk van, reméljük egyháztörténeti jelentőségében is, bár az is igaz, hogy ennek „tandiját” közösen fizetjük, és az együttélés folyamatos jelen idejű tanulása mindkét részről energiákat, odafigyelést és kölcsönös őszinteséget feltételez.

Ezen rövid bevezető után térnék ki a jelentés érdemi része tárgyalásának kezdetéhez. 2013-ban egyházi központba küldött jelentésem terjedelmes és sok mindent ismertető megmagyarázó szándékkal íródott. (Ha jól emlékszem 33 oldal terjedelmű lett.) Ezért lett komplikált, bonyolult, összetett, mert a vallási életünk mindenre területére kiterjedő szándékkal fogalmazódott. Tanulva a tavalyi hibából, most azzal a szándékkal írom ezt a rövid jelentést, hogy a tavalyi elkövetett hibát ne ismétlem meg újból. Ha szabad hasonlattal élnem, olyan ez, mint a vallás sokszor nem egyszerű, de komplikált, bonyolult összetett világa, amely rendelkezik, tilt, parancsol, büntet, előír, miközben az igazán paraszti ésszel felfogható, a nagyon fontos és lényeges elvész a szövevények világában. Mondjuk

még egyszerűbb képpel: olyan, mint az Ószövetség 613 tiltása, előírása, figyelmeztetése, az igazán közérthető Mózesi tízparancsolathoz képest. Vagy a páli minden részletre kiterjedő (szórszálhasogató) teológia, a Jézus szeretetről szóló nagy (kettős) parancsolatához képest.

Vizsgálószerzői kiszállások

Az egy évvel korábban megkezdett ilyen irányú tevékenységet folytattuk 2013 júniusa után is. A Pest-szentlőrinci Egyházközségbe június 2-án érkezünk, július 1-én Hódmezővásárhely került sorra. Szeptember 13-án Győrben voltunk, amit a november 24-i pécsi kiszállás követett. Advent első vasárnapjára tervezett debreceni helynöki vizitáció elmaradt a lelkész betegsége miatt. Ennek megtartását egy későbbi időpontra tervezzük, mint ahogy Budapesti egyházközségét is. Talán itt lehet említést tenni arról a vizitációról is, amire már 2014 tavaszán került sor és, amit a Bartók Béla egyházközségben együtt végeztünk a Kolozsvárról érkező vizitáció tagjaival. Ennek tapasztalatairól nem írok, abban a hitben, hogy erről részletes képet kapunk mindannyian püspöki/titkári jelentésből.

Általánosságban elmondható a magyarországi unitárius egyházközségekről, hogy számarányában szinte mindenhol kevesen vannak. Központi egyházi juttatás és támogatás nélkül nem tudnánk lelkészt fenntartani, rezsiköltségeket fizetni, missziós munkát végezni, szórványmunkát ellátni. Két-három olyan egyházközségünk van, amely képes arra, hogy saját alapból úgy gazdálkodjon, hogy lelkészének, saját alapból juttatást biztosítson. A lelkészi tevékenységről elmondható, hogy azt a lelkészek többsége lelkiismeretesen és hivatásának megfelelően látja el. Még akkor is így van, ha minden egyházközségben nincs minden vasárnap istentisztelet. Több olyan egyházközség van, amelynek szórványterülete nagy, egymástól távol eső, nagy távolságra. Ilyen esetben a lelkész, ha nem végez minden vasárnap szolgálatot az anyaegyházközségben, a szórványba megy, és ott szolgál. Különbözőbb szembetűnő mulasztásokat nem tapasztaltunk, leszámítva a Győri Egyházközséget, ahol a lelkész nem tudta, vagy nem akarta megmutatni a számviteli-üggyiteli iratokat. Bevételi és kiadási utalványokat, utasításokat is nagyon hiányosan tudta igazolni elektronikus formában. Meghagyásunkra, hogy a vizitációt követően majd utólagosan terjessze fel a kért dokumentációt, nem teljesítette. E-mail címeit megváltoztatta, telefonját többszöri kicsengetés után sem veszi fel. Lényegében bármilyen módon elérhetetlen. Gondolom nem véletlen egybeesés mindez. Kapcsolatot az egyház központtal kénye-kedve szerint tart.

Iskolai vallás-erkölcsi nevelés

Minden egyházközséget nagy kihívás elé állít, hiszen lehetőség adódott arra, hogy erkölcsstan helyett, szabad választás alapján a tanuló, vagy annak szülei a hittant (is) választhatják. Ennek a gyakorlata

ún. felmenő ágazatban kezdődött el, míg a tavaly 1-5., az idéntől már 2-6. osztály stb. számára is van erre lehetőség. Országosan, Pest megyében és Budapest vonatkozásában és annak kerületeiben sok olyan gyerek van, aki a hittant választja, választotta. Mivel az órák nagy részben ugyanazon a napon ugyan abban az órában vannak, nagy kihívás minden egyházközség számára, hogyan, mi módon tart hittant az iskolákban. Van, aki azt mondja, hogy egy gyereket nem vesz ki a többségi csoportból, csak azért, hogy unitárius hittanára oktassa (Miskolc). Van, aki azt mondja, hogy egyáltalán nem tart és nem is fog hittant tanítani, nem éri meg, hiszen szórványa kerülete több mint ezer km, és képtelen azt bejárni (Győr), van olyan, aki egy gyerekért nem megy át az út túloldalára iskolai hitoktatásra, azt inkább a katolikus hitoktatókra bízza, (Bartók Béla ekg.). És vannak olyanok, akik ezt a tevékenységet megoldják, ahogy lehet, Budapest és Pest megye vonatkozásában egyaránt. Egy biztos, ennek a koordinálása közös feladat elé állít mindannyiunkat, amit fel kell vállalnunk, meg kell oldjunk, amíg nincs ehhez is túl késő.

Lelkészi értekezletek

Minden lelkészi értekezletet megtartottunk, ezeken való megjelenés a lelkészek részéről szinte hiánytalan, vagy ha valaki nem jön el, igazolni tudja távollmaradását. Az összevont lelkészi értekezleteinkről sajnos ez nem mondható el, erre nagyon sokan nem jönnek el, mondván távol van, több napot igényel az oda-vissza út és az ott tartózkodás. A legutolsó Kolozs-Marosköri és Egyházkerületi lelkészi értekezleten mindössze hárman voltunk jelen, hét kimentés ellenében. Nem egyszer figyelmeztettem arra kollegáimat, hogy ez a tevékenység mindannyiunk munkaköri kötelességének része.

Személyi változások, új alkalmazások

A tavalyi főtanács óta egyházkerületünkben egyetlen ilyen változás volt Gazdag Árpád esetében, akit 2014. januárig tudtunk foglalkoztatni, majd ezt követően felmondunk neki.

Végül, de egyáltalán nem utolsó sorban, egy pár gondolat a szervezeti élet szabályozásának kérdéséről. Úgy látszik minél kisebb egy egyház annál inkább törekszik a szervezeti, jogi működését, létezését szövevényessé, komplikálttá, bonyolulttá tenni. Ha egyébként nem értünk el eredményeket, akkor ezen a szinten nagyon magasra emeltük a mércét. Érdemes átgondolni azt is, hogy milyen mértékben, mennyiben van szükség minderre. Nem pótcselekvés-e az egész egy bizonyos szinten túl. Rengeteg energiát, időt szántunk ezeknek a kérdéseknek a szórszálhasogató túlbonyolításához, és az egész nem vezetett oda, ahova kívántuk, reméltük.

Kászoni József püspöki helynök

Főgondnoki beszámoló

a Magyar Unitárius Egyház Főtanácsa 2014. június 27-28. közötti időszakban sorra kerülő ülésére

Kedves Testvéreim!

Főgondnoki szempontból az elmúlt egy év legjelentősebb kihívása számomra az volt, miként lehet az egyházkerület rendelkezésére álló, évről-évre egyre inkább szűkülő anyagi források valóságában az egyházkerület érdemi működését fenntartani és jobbítani. Mindezt úgy, hogy céljainkat meg tudjuk valósítani, elképzeléseink ne szenvedjenek az anyagiak hiányában. Az elmúlt esztendő főgondnoki szolgálata idejének és energiáinak nagy részét az anyagi deficit pótlása kötötte le. Az alapos vizsgálódást követően úgy döntöttünk, hogy kényszerűségből megválunk két adminisztratív munkatársunktól, másrészt soha nem látott intenzitással kezdtem további forrásokra pályázni. Erőfeszítéseimnek köszönhetően sikerült stabilizálni az egyházkerület anyagi helyzetét, ami azonban csak átmeneti megoldást jelenthet, ugyanis a meglévő anyagiak közép- és hosszabb távon nem teszik lehetővé az egyházkerület, illetve gyülekezetei számára azt a fajta biztonságot, ami egyházi életünk jelentős kibontakozásához vezet el. Ki kell mondjam: ebben a pillanatban nem rendelkezünk azokkal a feltételekkel, amelyek lehetővé tennék azt, hogy nagyobb egyházközseink mindegyike segédlelkészt alkalmazzon. Nincs fedezetünk az ifjúsági, a tömegtájékoztatási (média és marketing), a szociális és a karitatív szolgálatok végzéséhez elengedhetetlenül szükséges fiatal és elköltelezett egyházi és világi szakemberek alkalmazására.

A megszüntetett munkaköröket az egyházkerület választott tisztségviselői próbáljuk legjobb lehetőségünk szerint ellátni, ami azonban gyakran elengedhetetlenül, fizikailag kizárja a tisztségekhez kapcsolt hagyományos feladat és hatáskörök érdemi ellátását. Kevés időnk marad, ha egyáltalán marad, egyházunk egészében, illetve a különböző stratégiai kérdésekben a világi szemléletet megjeleníteni. Minimális időnk marad a hazai testvéregyházi és vallásos közösségek horizontján egyházunk újra pozicionálására. Időhiány miatt az állami szervek képviselőivel való érdemi kapcsolattartás sajnos a protokoll szintjén merül ki. Hangunkat nem tudjuk hallatni a hazai közélet olyan kérdéseiről, ami nemzetünk jövője szempontjából meghatározók. Kifele legfeljebb egy lelkes kis lobbycsoport képét mutatjuk.

Ugyanakkor azt is látom, hogy ilyen körülmények között egyházunk a leglényegesebb feladatait csak részben, vagy egyáltalán nem tudja ellátni. Továbbra sem sikerült megszervezni az egyházkerület

egészére kiterjedő ifjúsági mozgalmat, nincs kórház-lelkészünk, a több megyére kiterjedő egyházközseinkhez tartozó, unitárius szempontból szórványban élő híveink felkutatása és integrálása gyakorlatilag nem valósult meg.

Borúlato gondolataimat természetesen árnyalják azok a megvalósításaink, amiket az elmúlt esztendőben véghezvittünk.

A Nagy Ignác utcai templomos ingatlanunk birtokba vétele mondhatni teljes egészében lezárult. Az egyházkerület központjában sikerült felújítani azokat a helyiségeket, amelyek egyházi közgyűjteményünk feladatvégzéséhez elengedhetetlenül szükségesek. 2014 januárjában névadó ünnepség keretei között felavattuk a dr. Szent-Iványi Sándor Unitárius Gyűjtemény új részét. Várhatóan szeptember közepén beköltözünk az egyházkerület tisztségviselőinek és munkatársainak helyet adó irodába, ami méltó és elvárható feltételeket teremt szolgálathoz és munkavégzéshez.

Elkezdjük az egyház kulturális központjának a kialakítását, ahol terveink szerint az unitárius egyházat és vallást bemutató állandó kiállítást, egyházunk és vallásunk szellemiségével összecsengő időszakos tárlatokat, kamarazenei koncerteket, irodalmi esteket stb. tudunk majd megvalósítani. Szolgálati lakást biztosítottunk az egyházközség énekvezérének, irodát alakítottunk ki az egyházkerület jogi feladatait ellátó ügyvédnek stb.

2013 őszén tulajdonba vettük a Pestszentlőrinci Unitárius Egyházközség templomát, ami annak ellenére, hogy a trianoni diktátumot követően Pestszentlőrincen új hazát és életet kezdő atyáinkfiái építettek és szenteltek fel 1936-ban, ez idáig nem volt a miénk (sic!).

2013 őszétől Magyarországon a hit- és erkölcsstan oktatása felmenő rendszerben kötelező tantárgy lett a köznevelés rendszerében. Erőfeszítéseinknek köszönhetően több budapesti és vidéki iskolában sikerült elindítanunk az oktatást. A 2014 tavaszán beindított kampányunknak köszönhetően ez év őszétől még több iskolában válik lehetővé vallásunk, hitünk és egyházunk fundamentumainak a tanítása. Jömagam egyházunk szempontjából ezt a munkát az elkövetkező évtized legjelentősebb feladatának és ugyanakkor kihívásának tekintem, mondhatnám úgy is: egyházunk jövője attól függ, sikerül-e az egész országra kiterjedő feladatot megszervezni és sikeresen ellátni. Jömagam mindent meg fogok tenni az ehhez szükséges anyagi és személyi feltételek biztosítása érdekében.

Főgondnokként lehetőségeim szerint mindent megtettem (egyések szerint még túl sokat is!), hogy részt vegyek és ellássam az egyetemes egyházunkban betöltött tisztségemet.

Az elmúlt esztendőben azt tapasztaltam, hogy az ún. szabályzatkötő munka egyházunk főhatóságainak és bizottságainak minden energiáját lekötötte. Nem maradt sem idő, sem energia a – véleményem szerint sokkal jelentősebb – feladataink és problémáink megválaszolására (pl. a lelkészutánpótlás átfogó kérdésére, a társadalom egészét foglalkoztató morális kérdésekre: a házasság, a család, a magzati védelem, az eutanázia és a fenntartható fejlődés fogalmak unitárius tartalmainak és útmutatásainak a kialakítására, egyházunk és a politikum viszonyrendszere kereteinek a kijelölésére, és még sokáig sorolhatnám). Látni kell, hogy az előbbieket megválaszolása mind az unitárius, mind a szélesebb nyilvánosság jogos elvárása, ami tovább nem halasztható.

A tavalyi beszámolómban is szóvá tettem, hogy egyházunk főhatóságai vagy részben, vagy egyáltalán nem látják el feladatukat. Régóta hirdetem, hogy egyházunk napi, időszakos és hosszabb távú kormányzása reformra szorul: megváltozott a világ, megváltoztak a külső feltételek, megváltoztak az igények, az elvárások és a lehetőségek. Sajnálatosnak tartom, hogy az elmúlt évek szabályzatkötése során nem találtuk meg azokat a megoldásokat, amelyek egyetemes egyházunknak, mint intézménynek a hatékony, korszerű és a külső környezetnek megfelelő működési feltételeit megteremtették volna. Ott tartunk például, hogy az Egyházi Képviselő Tanács Elnökségének üléseit megszervezni már-már lehetet-

len vállalkozás, az Egyházi Képviselő Tanács képtelen az előre meghirdetett két napos ülésszakán a határozatképességet biztosítani, nem világos, hogy kinek mi a feladata, választott tisztségviselő és egyházi alkalmazott hatásköre összekeveredik, nem tudni kik a felelősök és kik azok, akik számon kérnek stb.

Persze tudom, hogy egyházunknak az intézményei csupán eszközei, mondhatnám: megjelenítési formái. Az egyház tartalmilag ennél sokkal többet jelent. Azzal is tisztában vagyok, hogy ennél sokkal nehezebb, időnként gyilkos körülmények között is megmaradtunk és nincsenek kétségeim afelől, hogy meg is fogunk maradni. Hitünknek és a mindenkoron helyükön levő néhány elkötelezett atyafinak (akik életüket az egyház szolgálatának rendelték alá, akik számára egyházuk fontosabb volt, mint saját boldogulásuk) köszönhetően átvészeltük a történelem viharait, (a szekularizált világban sokak által ünnepezt) érdektelenséget, közönyt és közömbösséget. Ugyanakkor azt is látom, hogy ennél sokkal többre vagyunk érdemesek, sokkal többre képesek, nagyon sok mindent sokkal jobban csinálhatnánk. Ehhez azonban lelkészeink – kik mások, hiszen ők gyülekezeteink pásztorai, közösségi életünk sava-borsa – elkötelezett, minden próbatételre képes szerepvállalására van szükség, ugyanis mi, világiak nem helyettesíthetjük – nem is tudnánk! – őket. Egyházi szeretetközösség vagyunk, nem futballrajongók köre!

Atyafiságos üdvözléssel: Elekes Botond főgondnok

akik előttünk jártak

Unitarizmus a kálvinista Rómában – 1. rész

A Debreceni Unitárius Egyházközség megalakulása és első éve

Az Akik előttünk jártak című rovatunk legutóbbi írásaiban a Budapesti Unitárius Egyházközség méltatlanul elfeledett lelkészeivel (Derzsi Károly, Gál Miklós, Iván László, Barabás István, Győrfi István), illetve a Hódmezővásárhelyi Unitárius Egyházközség korai történetével, a dél-alföldi szabadelvű kereszténység küzdelmeivel foglalkoztunk. Most induló háromrészes sorozatunkban azt vizsgáljuk, hogyan gyökerezett meg az unitárius eszmerendszer a reformáció egyik fellegrájában, a kálvinista Rómában is nevezett Debrecenben.

A Debreceni Unitárius Egyházközség létrejött, korai fejlődése Szabó József (1826–1892) ingatlan-adományának köszönhető. 1887. november 16-án kelt írásbeli végrendeletében Szabó a Hatvan utca 24. szám alatt található házastelkét, illetve az Ondódi

dűlőben lévő 21 holdas földjét és tanyásbirtokát a leendő debreceni unitárius gyülekezetre hagyta – azzal a kikötéssel, hogy a Hatvan utcai telek utcai részére imaház (templom) építendő. Kelemen Béla egykori városi rendőrkapitány, egyházközségi gondnok meg-

fogalmazása szerint Szabó „végrendeletével bölcs előrelátással biztosítja a leendő debreceni unitárius egyházközség anyagi alapját már akkor, amikor Debrecenben, a kálvinista Rómában rajta kívül alig két-három unitárius él.”

Szabó József élete és egyházszolgálat

Szabó József a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Ibrányban született, református lelkészcsaládban. Tanulmányait a Debreceni Református Kollégiumban végezte, majd

Debrecen belvárosa az 1920-as években, az unitárius imaház építése idején

kereskedelmi pályára lépett, amelynek során Debrecenben, Szatmárnémetiben, Kassán, Nagyváradon, Kolozsvárott és Budapesten dolgozott.

Az 1850-es évek végén visszatért Debrecenbe, ahol saját üzleteket nyitott, s ezzel viszonylag jelentős vagyonra tett szert. Kolozsvári tartózkodása idején ismerte meg az unitárius hitelveket és eszmerendszert, s az 1860-as évektől magát unitáriusnak vallotta, majd hivatalosan is áttért. Temetési szerződését (1892. január) Debrecenben Péterfi Dénes kolozsvári unitárius lelkész, a kor egyik legkiválóbb egyházi szónoka végezte, aki így fogalmazott: „Távol voltál tőlünk és közel hajoltál! A szellem előtt nincs távolság, nincs korlát, nincs határ. Lelked hozzánk vonzott, hozzánk csatlakoztál. Emberek megszólása talán, ha nem is illetett, de tied közül, akik között éltél, akárhány tehetett fel kérdést e lépésed felett. Hozzánk csatlakoztál és láthatatlan kötelékekkel összefűzve, mindvégig híven mi velünk maradtál. (...) Ami minket megfogva és megragadva tart: az egy igaz örök Istennek magasztos hite, az tartott fogva és megragadva, az töltötte be a te lelkedet is. És ez a hit ragadja meg áldozó szíved, midőn minden vagyonod az egy Isten tiszteletére szentelt hajlékra ajánlod, mely után nyugodtan szólasz azután Uradhoz: Most

bocsásd el a te szolgádat békességgel.”

1921 őszén erdélyi menekültekből, illetve néhány áttérőből szerveződött meg a Debreceni Unitárius Leányegyházközség, amelynek megalakulását az Egyházi Képviselő Tanács (EKT) 1922 májusában hagyta jóvá. 1922. július 2-án, Polgárdiban, a Duna-Tiszamenti Unitárius Egyházkör közgyűlésén Józán Miklós – esperesi jelentésében – így fogalmazott: „Tudtuk, hogy ha Dr. Ferenczy Géza egyházi főgondnok atyánkfia (...) kezébe tesszük le a fogadalmat, mellyel magunkat az ősi unitárius hit- és szervezeti egység fenntartására kötelezzük, ő tudni fogja, hogy ez az új határok által teremtett függő helyzetben mit jelent. Hogy itt, a szellemi vezetés önállósága nélkül úgyszólván csak árnyék-élet a mi sorsunk. (...) Bizalmas körben tárgyalt velünk azokról a módozatokról, amelyek mellett a féltve őrzött hitegség fennmaradhat, s az itt már évtizedek óta szervezett egyházakban élő, s újabban népvándorlási rajok módjára beözönlő, s a Csonkaországban mindenfelé szétszórta unitárius híveknek létérdekei megóvatnak. Ez a tanácskozás azzal a pozitív eredménnyel is járt, hogy annak nyomán Debrecenben múlt ősze szervezett leányegyházközségünk, az egyházi főhatóság jóváhagyása mellett, immáron átveheti az alapítványi birtok

kezelését.” Az esperesi jelentésből kiderül, hogy az ingatlanok mellett Szabó József és testvére, Szabó Zsófia több mint 32 ezer korona tőkevagyonát is az Unitárius Egyházra hagyott, amely 1922-ig Kolozsvárott kamatozott.

Az első istentisztelet

Az első debreceni istentiszteleti híradás az Unitárius Értesítő 1922 novemberi számában jelent meg: „Debrecenben is ünnepeltek híveink az őszi hálaadás alkalmából. Október 1-én de. 11 órakor a Kossuth utcai ref. templomban prédikált és úrvacsorát osztott dr. Csiki Gábor általános körlelkész. Az egész ünnep a testvériség jegyében folyt le; s példát mutatott arra, miként kell a hazai keresztény felekezeteknek egymást megértő és megbecsülő lélekkel munkálkodniuk e földön az Isten országa terjesztésében.” Józán Miklós 1923. május 11-13. között tartotta Debrecenben az első esperesi vizsgálatot, amelyet július 1-én, a Füzesgyarmaton rendezett egyházköri közgyűlésen így értékelte: „Meglátogattuk a tanyát az Ondódi Verébdűlőben. A tanyaház födelének megjavítása iránt intézkedtünk. Megtekintettük a belső házastelket is a Hatvan-utca 24. alatt. Örömmel vettem tudomásul, hogy házukban nemsokára önálló helyisége lesz a gondnokságnak. Sőt az örökhagyó lelki vágya: Debrecenben egy szerény unitárius templomszerű imaház építése sem tartozik immár a lehetetlenségek közé. Az iskolás gyermekeket (10-12) összegyűjtöttem és elbeszélgettem velük. Jövőre mindenképpen gondoskodni fogunk, hogy saját hitrokonunk tanítsa a hittant az unitárius tanulóknak.”

A Hatvan utcai imaház felépítése

Az 1922 és 1928 között lassan bontakozó debreceni unitárius életet Józán Miklós püspöki vikáriusnak és Csiki Gábor missziói lelkésznek a Kossuth utcai református templomban, évenként

négy-öt alkalommal (elsősorban ünnepeken) tartott istentiszteletei, illetve az imaház építésének előkészületei határozták meg. Kelemen Béla egyházközségi pénztáros 1927 őszén, az Unitárius Értesítő című lapban úgy fogalmazott, a debreceni unitárius gyülekezet „jórészen erdélyi menekült szegény tisztviselőkből” alakult, vagyis „hazánk sorsának rosszra fordulása – a szomorú menekülés oláh rabságból – lelkeket is adott a létesítendő egyházhoz. A megalakulás nehézségein átesve ma már egyházunknak helyben és vidéken 75-80 tagja van (...) Október 2-án az Árpád téri református templomban Józán főtisztelendő úr istentiszteletet tartott, és az új úrasztali edényekből úrvacsorát osztott népes gyülekezetben, amelyen nemcsak híveink teljes számban, de székely menekült református testvéreink is igen számosan részt vettek.”

Itt érdemes röviden megemlékeznünk Kelemen Béla rendőrkapitányról, aki a két világháború közötti magyar unitárius közelet jellegzetes alakja volt. Markánsan jobboldali, nacionalista nézetrendszeréhez rendkívül aktív, eredményes egyházzolgálat társult. Pályáját 1906-ban, Maros-Torda megyei szolgabíróként kezdte, az 1910-es években főszolgabíró volt, majd amikor a hatóságok „a román megszállás bekövetkeztekor viselt törhetetlenül magyar szerepe miatt” le akarták tartóztatni, Magyarországra menekült. A Belügyminisztérium állományába került, ahol 1920–21-ben a fővezérség, illetve a főkormánybiztosság tisztje volt. Debrecenben rendőrkapitánnyá, rendőrségi főtanácsossá nevezték ki, majd 1930-tól ismét a Belügyminisztériumban dolgozott. 1940 szeptemberében, Észak-Erdély visszacsatolása után – az Unitárius Értesítő megfogalmazása szerint – önként vállalta „valamelyik erdélyi, most felszabaduló város rendőrségének és közbiztonságának megszervezését, mire a legnagyobb erdélyi város, Kolozsvár kapitányává rendelik ki, s egyúttal az erdélyi rendőrkapitányságok körzeti szem-

lélőjévé is teszik.” 1941-ben, nyugdíjba vonulása alkalmából Horthy Miklós kormányzó „az észak-erdélyi rész visszafoglalásánál teljesített kiváló szolgálatait elismerésül” a Magyar Érdemrend Középkeresztjével tüntette ki. Az 1920-as években a megszerveződő Debreceni Unitárius Egyházközség pénztárnoka, majd Lőfi Jenő gondnok halála után gondnok-pénztárnok volt; kulcsszerepet játszott a Hatvan utcai imaház építésében. 1934-től a Budapesti Unitárius Egyházközség gondnoka volt.

Kelemen Béla kézzel írott, s a Debreceni Unitárius Leányegyházközség presbitériumának 1928. szeptember 1-ei ülésén felolvasott beszédében így foglalta össze a Hatvan utcai imaház építésének folyamatát, nehézségeit. „Amióta egyházközségünket megalakítottuk (1921), mindnyájunk lelkében kiolthatatlanul égett a vágy, hogy a nagy örökhagyó intenióinak megfelelőleg – a Hatvan u. 24. sz. házas-teleknek általa kijelölt részére – a szükségletünknek, anyagi viszonyainknak megfelelő imaházat építhessünk. Székely János afia már évekkel előtt több alkalommal indítványozta, hogy e kérdéssel foglalkozzunk, s az előmunkálatokat kezdjük el. A nehéz gazdasági és bizonytalan pénzügyi helyzet azon-

ban a jószándék megvalósításának útjába elháríthatatlan akadályokat gördített. S bár mindnyájan átértéztük a kérdés fontosságát, megfelelő pénzügyi alap hiányában egyelőre a kérdés érdemi tárgyalása elől kitértünk. (...) Takarékos gazdálkodás után – bár az elhanyagolt régi épületek rendbehozása igen sok milliót felemésztett – sikerült kb. 10-11 ezer pengőt a tanyabirtok és házbérletekből megtakarítani, 7 év alatt összegyűjteni. Itt meg kell említenem, hogy a hívek adójából a hitélet fenntartási költségeit (istentisztelet, vallásoktatás) fedezni tudtuk, s így a ház és tanyabirtok jövedelmének tetemes részét félretehettük. Hogy saját helyiség hiányában istentiszteleteinket Isten házában a 7 év folyamán megtarthattuk, azt a helyi református egyházközségnek köszönhetjük, s különösen méltóságos és főtisztelendő Balthazar Dezső püspök úrnak, valamint Uray Sándor és Baja Mihály református lelkész uraknak, kik igazi testvéri szeretettel engedték át istentiszteletek céljaira a Kossuth utcai református templomot. Hála és köszönet nekik!

De bármilyen szíves is a vendéglátás, az ember egyszer és mindég csak haza vágyódik. Így voltunk mi is, már nagyon vágytunk haza a mi saját otthonunkba. Az

A Debreceni Unitárius Imaház (Hatvan utca 24.)

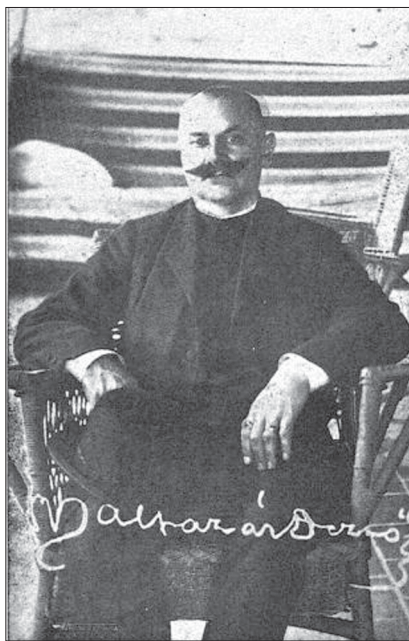
ország pénzügyi helyzete megjavult, stabilizálódott. Telkünk, s egy kis pénzünk volt már, s bízva az egy Istenben s a jó emberekben, sok számítás, fontolgatás, méregetés, tanakodás után 1927. szeptember hó vége felé ketten, Lőfi Jenő gondnok afiával elhatároztuk, hogy szükségletünknek, zsebünknek, vallásunk tiszta egyszerűségének megfelelő imaház tervét elkészíttetjük, s örvendetes meglepetésképpen a legközelebbi egyházközségi gyűlésen azt bemutatjuk, és a kérdést letárgyaljuk. Az elhatározást tett követte. Schmitz Lajos főmérnök utasításunk értelmében, a régi épülettel külsőleg egybehangzó tervet dolgozott ki, kb. 25.000 pengő építési költséggel.”

A Debreceni Unitárius Leányegyházközség közgyűlése 1927. október 3-án – Józán Miklós püspöki vikárius jelenlétében – a Kelemen Béla és Lőfi Jenő által bemutatott tervet elfogadta, s az imaház építésének felügyeletére öttagú bizottságot (Lőfi Jenő, Kelemen Béla, Székely János, Imreh Dénes, Kerekes Ferenc) jelölt ki. Józán Miklós jelezte, hogy a Budapesti Unitárius Egyházközség – kedvezményes, évi 6 százalékos kamat mellett – 20 ezer pengő kölcsönrel támogatja az építkezést. Októberben és novemberben felépültek a falak és a tetőszerkezet, majd néhány hetes téli szünet után folytatódott a munka – annak ellenére, hogy az egyházközség tagjait igen fájdalmasan érintette Lőfi Jenő gondnok váratlan halála. A télen fűthető imaház mellett – hitoktatás céljára is szolgáló – gondnoki szobát és lelkészi lakást magában foglaló ingatlan teljes építési költsége 34 843 pengő volt. Az egyházközségi saját forrás, illetve a Budapesti Unitárius Egyházközség kölcsöne mellett Debrecen város 2000 pengőt, a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 500 pengőt, a Debreceni Pénzintézetek 515 pengőt adományozott; emellett magánszemélyek is adakoztak, illetve felszerelési tárgyakat ajándékoztak. Az adakozók nevét beírták az egyházközség

aranykönyvébe, míg Szabó József és testvére az imaházban, a szószék mellett elhelyezett márványtábla emlékeztet: „örökhagyó debreceni Szabó József és testvére, Zsófia élő kövek gyanánt építették bele magukat ebbe az Imaházba. Áldott legyen emlékük.”

Az unitárius imaház felszentelése

A debreceni unitárius imaház felszenteléséről részletes tudósítást közöltek a helyi és regionális újságok. A Debreczen című lap beszámolója szerint „a szép templomi ünnepség a vallásos és hazafias érzés egybekapcsolódásának magasztos szimbóluma volt. A debreceni unitárius egyház tagjai a kies Erdélyből valók, a megszállók durva önkénye menekülésre kényszerítette őket és érthető, hogy az új imaház felszentelésének hozsannás hangulatába a honfiúi bánat is sötét színekkel vegyült.” Az ünnepségen Debrecen szabad királyi várost Vásáry István polgármester-helyettes (későbbi pénzügyminiszter), illetve a városi hatóságok, a törvényszék és a rendőrség vezetői képviselték.

Baltazar Dezső, a nagy formátumú tiszántúli református püspök mindenben támogatta az Erdélyből menekült unitáriusokat.

Az unitárius imaház felszentelésén – a Tiszántúli Református Egyházkerület részéről – megjelent Baltazar Dezső református püspök, Csikesz Sándor teológiai tanár és több lelkész. Az Unitárius Értesítő tudósítása kiemelte, hogy „Debrecen a református világ Mekkája vagy Rómája, de nem egyeduralgó, mert fája árnyékában helyet ad másnak is, aki magyar. Magyar görögkatholikusnak, evangélikusnak, unitáriusoknak.” Az istentiszteletet nyitó gyülekezeti éneket Bíró Lajos unitárius lelkész imája, illetve a Debreceni Iparos Dalegylet szereplése követte. Józán Miklós püspöki vikárius felavató beszédében az Apostolok Cselekedeteiből idézett, majd így fogalmazott: „Úgy érzem, mintha én is valami alakban a Pál apostol szerepét vállaltam volna köztetek. Évek óta jártam én ide, mielőtt ez a bujdosó gyülekezet itt megalakult volna. (...) Íme, itt az úrnak hajléka, az ő dicsőségére szentelve, a békesség ezen hajléka, amelyben mély hálával és örömmel fogjuk mindig üdvözölni, akik testvéri jobbot nyújtottak nekünk, akik segítettek, akik megmutatták, hogy ezen szétdarabolt hazában is felemelő magyarnak és testvérnek lenni (...) Mi nem is itt vagyunk ezen pillanatokban, mi a Hargita talpánál vagyunk, (...) ott szedjük a virágokat, mi a Székelykő lábánál vagyunk, és Isten lelkét idézzük” Az úrvacsorai beszédet Csiki Gábor missziói lelkész mondta el, az úrvacsorai jegyeket Józán Miklós osztotta ki. Az ünnepség az Arany Bika szállóban rendezett közebéddel zárult, majd az unitárius küldöttség felkereste Szabó József és Zsófia, illetve az egyházközség elhunyt gondnokai, Székely Ferenc és Lőfi Jenő sírját.

Retkes Attila

(A tanulmány a Debreceni Református Hittudományi Egyetem Doktori Iskolája keretében végzett egyháztörténeti kutatásokon alapul. Köszönetet mondok témavezetőmnek, dr. Molnár Jánosnak.)

*Magyarságunk és unitárius létünk elválaszthatatlan egymástól. Mi unitáriusként vagyunk magyarok, s a világot is ilyen minőségünkben és ezzel az (ön)tudattal szemléljük – vallja **Ajtay-Horváth Magda** a nyíregyházi gyülekezet tagja. Családjáról, munkájáról, hitéről vall a következőkben.*

Kolozsváron, a Brassai Gimnázium árnyékában, a Berde Mózes utca 1. szám alatt születtem, ami az unitáriusok centrumában található: a Kossuth Lajos, a Dávid Ferenc, a Brassai és a Berde Mózes utcák határolta négyzetben, abban az épületben, ahol 1948-ig, az államosításig az Unitárius Elemi Iskola működött, s melynek a harmincas évek második felétől, nagyapám, Ajtay József volt az igazgató-tanítója, s egyben a belvárosi unitárius templom kántora is. A vendégségbe jövő hölgyek és urak mindnyájan unitáriusok voltak, s a házunkban elhangzó komoly beszélgetések, megbeszélések és viták, melyeket én gyermekfejjel figyelmesen követtem, az unitárius egyház életét érintő témákról szóltak elsősorban. Kitűnően emlékszem arra a lelkes szervezkedésre, amely az unitárius egyház fennállásának 400. évfordulójának megünneplését előzte meg, amikor nagyanyám, Ajtay Józsefné, Gáll Gyuláné az egykori torockószentgyörgyi lelkész felesége, Rostás Dénesné az Írisz telepi unitárius gyülekezet lelkészének felesége, Sigmond Józsefné az egykori székelyudvarhelyi unitárius lelkész felesége és Szigetvári Józsefné az akkori kolozsvári belvárosi lelkészi iroda mindenese, a drága Ida-mama elhatározták, hogy az unitárius nők körében gyűjtést indítanak és torockói varrottassal díszítik fel a kolozsvári unitárius templom szószerkét és csupasz első padjait. Ebből az alkalomból készült el a Szervatius Jenő által faragott, ritka értéket képviselő úrasztala is, összhangban a varrottasokkal. Mindez ma is megcsodálható a kolozsvári unitárius templomban, s valahány-

szor ezt látom, mindig e lelkes hölgyek jutnak az eszembe, akiktől annyi mindent tanultam, s akik már réges-rég a Házsongárdi temetőben nyugszanak, emléküket viszont egy-egy ajándékba kapott becses tárgyban és az emlékező jöcselekedeteikben él tovább.

Családom története legalább 150 éve az unitárius vallással fonódik össze szervesen, hiszen nagyapám apja, Ajtay János homoródmási unitárius lelkész volt, apósa, Kisgyörgy Sándor vargyasi esperes-lelkész, nagyanyám Balázs

Magyarságunk és unitárius létünk elválaszthatatlan egymástól. Mi unitáriusként vagyunk magyarok, s a világot is ilyen minőségünkben és ezzel az (ön)tudattal szemléljük.

Róza, 1916-ban hősi halált halt apja, Recsenyédén volt unitárius kántor-tanító és akinek halálát követően nagyanyámat a gyermektelen rokon Pál Ferenc oklándi, szintén unitárius lelkész és felesége fogadta örökbe, hogy majd később az almási lelkész hetedik gyermekéhez, a szintén kántor-tanítóhoz menjen feleségül. Mindez a kívülálló számára is azért lehet érdekes, mert bizonyítja, hogy a rokoni kapcsolatok alakulásában, a házasodásban, az örökbefogadásban is az unitárius vallás fő szempont volt, s a hasonlóan gondolkodó emberek vonzották egymást. A Homoród vidéke a mai napig is a „legunitáriusabb” vidéke Erdélynek, s arra, hogy egyben a Székely-

Ajtay-Horváth Magda

föld szegény vidékei közé tartozik, csak nagyon későn jöttem rá. A családi legendárium gazdag történetei és az Oklándon töltött nyári vakációk élményei alapján, én a Homoród vidékét a világ legcsodálatosabb vidékének tartottam s tartom a mai napig is.

Nem csoda tehát, hogy gyermekkoromban az unitárius vallás úgy élt a lelkemben és fejemben, mint valami hatalmas világvallás, s a Szent Mihály templomra is nagyon sokáig csak úgy tekintettem, mint egy egykori unitárius templomra, amit most éppen a katolikusok használnak.

Azonban lassan rá kellett jönnöm, hogy kisebbségben vagyunk, nemcsak magyarként, hanem unitáriusként is, s bizony sokan csak mint „megtúrt keresztényekre” tekintenek ránk, s Magyarországon mit sem tud az átlagember az egyetlen magyar alapítású vallásról. Hála Istennek mára már változott ez a helyzet, a Nemzeti Galériában néhány évvel ezelőtt szentjeink és híres magyar királyaink tiszteletére megrendezett kiállításon teret és figyelmet szenteltek az unitárius vallásnak és alapítójának is.

Az unitáriusokhoz való viszonyom pályaválasztásomat, sőt további teljes egzisztenciámat is meghatározta, hiszen nagyanyám

már tízéves koromtól ragaszkodott ahhoz, hogy angolt tanuljak. Első angol tanárom is az unitárius-körből került ki, Simén Dániel Oxfordban is tanult teológiai tanár özvegyének személyében. A tőle örökölt, méregzöld-aranszínű, díszkiadású Walt Whitman-kötet egy életen át elkísér, valahányszor Whitmant tanítom a Nyíregyházi Főiskolán, mindig felidézem emléket.

Az érettségi után magyar-angol szakot végeztem a kolozsvári Babes-Bolyai egyetemen, s középiskolai tanári pályámat 1984-ben már Nyíregyházán kezdtem, mivel nem sokkal ezt megelőzően házasságot kötöttem mostani férjemmel (aki nyíregyházi), természetesen a kolozsvári unitárius templomban, ahol Andrassy György lelkész úr esketett össze, akinek egyházközségében tíz évvel korábban Oklándon, dédnagyanyám falujában, konfirmáltam. Házasságunkból három lányunk született, mindhárom Kolozsváron az unitárius templomban kereszteltük meg, s mindháman ott is konfirmáltak. Réka, a legidősebb már fogorvos, a budapesti Semmelweis Orvostudományi Egyetemen végzett, szájsebészetből készül szakvizsgát tenni, a második jogot végzett az Eötvös Loránd Tudományegyetemen és bírónak készül, a harmadik debreceni egyetemista, német-történelem szakon. A lányok életében meghatározó, katartikus élmény volt a kolozsvári unitárius konfirmáció, mely megerősítette az unitárius kötődést, s ezen keresztül az erdélyi gyökereket is. Középső lányom küszöbön álló esküvőjére egy egykori kolozsvári konfirmandus társat is meghívott, ami azt bizonyítja, hogy komoly barátságok születtek a konfirmációs felkészülések, s a konfirmációt követő közösségépítő kirándulás során. Megjegyzem, hogy harmincéves házasságom során csupán két alkalommal nem töltöttük a karácsonyt a kolozsvári szülői háznál, illetve az ünnep első napját a kolozsvári unitárius templomban.

Harmadik lányom megszületése után, 1993-tól a Nyíregyházi Főiskola Angol Nyelv és Irodalom

Tanszékén dolgozom, tíz éve tanszékvezetője vagyok ennek az egységnek. Valahányszor amerikai irodalomtörténetből a tizenkilencedik századot tanítom: Ralph Waldo Emersont, Margaret Fullert és másokat, akik unitáriusok voltak, mindig ismertetem az unitárius vallás hitelveit, történetét, a tordai országgyűlés eszmetörténeti jelentőségét.

...unitáriusnak lenni meghatározó kiváltság. Németh László gondolata talán biztatásként ideillő: „A kevesebb joga az élethez az, hogy különb. A kisebbség jogosítványa, ha elit tud lenni”.

A magyar-angol kulturális kapcsolatok című tárgy tartalmaként fontosnak tartom részletesen ismertetni John Paget erdélyi lett unitárius angol lord izgalmas élet-történetét és a kolozsvári unitáriusokhoz fűződő kapcsolatát, aki angol nyelvű könyvtárat hozott létre, angol nyelvű olvasókört alapított és ösztöndíjjal segítette az unitárius fiatalokat. Jókai Mór az egy az Isten című regényében emlékezik meg róla, amelyet Paget mellett a torockói unitáriusok ihlettek. 2013-ban egy Charles Dickens-tanulmánykötetben Dickens unitarizmusáról írtam tanulmányt (The Unitarianism of Charles Dickens. In: „Our Mutual Friend” New Perspectives in Dickens Studies. Nyíregyháza: Besseny Könyvkiadó. 2013.).

A Nyíregyházi Főiskolán 2010-ben, az 1956-os forradalom évfordulójának alkalmából ünnepi beszédet mondtam, melyben többek között beszéltem arról, hogy az ötvenhatot követő megtorlásnak sok erdélyi protestáns, köztük számos unitárius lelkész is ártatlan áldozata volt.

Kolozsváron '56-ról csak Nagymamától hallhattam, aki legtöbbször időbeni tájékozási pontként

emlegette a dátumot, s rögtön utána megnevezte az eseményt: '56 után, amikor elvitték Erdő Jánost, (későbbi unitárius püspököt), ötvenhat után, amikor elvitték Simén Dánielt, egykori teológiai tanárt első angoltanárnőm férjét, ötvenhat után, amikor elvitték Gellérd Imre, teológust, családunk jó barátját, ötvenhat után, amikor elvitték a Nyitrai családot, az apát, aki pap volt, az anyát, aki szintén lelkész volt és a fiúkat, a harmadéves teológust, aki itt a megyénkben Kocsordon volt unitárius lelkész, ötvenhat után, amikor Borbáth Károly keresztpapomat eltávolították az egyetem történettudományi tanszékéről egy tanulmánya miatt... Szóval ötvenhatról még a családban is csak tömönatokban beszélt nagyanyám, s én gyermeki ösztönrel éreztem, hogy az '56-os forradalomnak még a romániai megtorlása is abba a borzalmas kategóriájába tartozik, mint a nagyapám orosz fogsága, amiről szintén leginkább hallgatott a család.

Szóval, az unitárius egyházhoz való tartozásom a nyíregyházi szórványban, ahol a római katolikusok után lélekszámban a görögkatolikusok, majd az evangélikusok következnek, s az unitárius csupán a „más egyéb vallások” kategóriájában tartatik számon: unitáriusnak lenni meghatározó kiváltság. Németh László gondolata talán biztatásként ideillő „A kevesebb joga az élethez az, hogy különb. A kisebbség jogosítványa, ha elit tud lenni”.

A közelmúlt egyháztörténeti eseményei közül példaértékűnek tartom az Erdélyi Unitárius Anyaegyház és a Magyarországi Unitárius Egyház egyesítését, mely a magyarság szellemi újraegyesítésének megtestesülése. Ennek az újraegyesítésnek szimbolikus, de ugyanakkor nagyon is életszerű példája az, hogy Bartha Zsuzsanna lelkész-asszony a határ két oldalán lát el szolgálatot: Kocsordon, Vásárosnaményban, Nagykárolyban és itt Nyíregyházán is, aminek a mi kis gyülekezetünk szívből örül.

Kérdezett: Bartha Zsuzsanna

Charles Dickens unitarizmusa (részlet)

Charles Dickens születésének bicentenáriuma lehetőséget ad művészi pályájának különböző és talán széles körben kevésbé ismert vonatkozásainak megismerésére. Példának okáért arra, amiért a magyar unitárius közösség megemlékezik Charles Dickensről. A nagy író vallásos meggyőződésében ugyanis osztozott hitünkben.

Angol anyanyelvű híres unitáriusaink *Benjamin Franklin, Thomas Jefferson, John Adams, Samuel Morse, Ralph Waldo Emerson, Alexander Graham Bell, Linus Carl Pauling* (és itt kell még megemlítenünk *Margaret Fuller* nevét a transzcendentalisták közül); *Joseph Priestley, Robert Burns, George Stephenson, Charles Darwin, Elisabeth Gaskell*, illetve *Charles Dickens* Angliából. *Emerson*, – aki vel Dickens Bostonban találkozott, és az új-angliai lelkészek leszármazottja volt, – maga is unitárius lelkész lett egy rövid időre. *Emerson* európai utazásai közben, Londonban találkozott az akkor még hatvanas éveiben levő *Coleridge*-al, aki maga is majdnem unitárius lelkési pályára lépett.

Elisabeth Gaskell, akinek édesapja lelkész volt Manchesterben és egy unitárius lelkész felesége lett, unitáriusnak született és élete végéig az is maradt. Közreműködött Dickens magazinjában, a *Household Words*-ben, sőt időnként még versenyzett is vele, annak ellenére, hogy szociális érzékenysége nagyon is közel állt Dickenséhez, aki mottóját *Carlyle*-től kölcsönözte: „*Azt a feladatot tedd meg először, amely a legközelebb van hozzád*”.

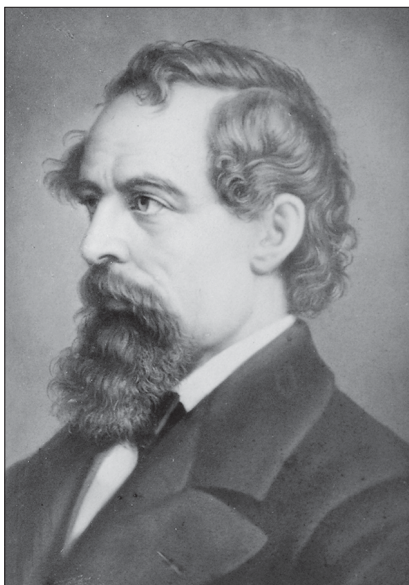
Ez az alkalmi, de távolról sem teljes felsorolása a híres angol unitáriusoknak felkeltette az érdeklődésem, hogy többet tudjak meg Charles Dickens vallásos hitéről általánosságban, illetve azokról a jellegzetességeiről, amelyek sajátosan kapcsolják az unitárius hithez és fellelhetők munkáiban.

Az Amerikai Egyesült Államokban Boston városa lett az unitárius hit bölcsője. Itt ismerkedett meg Dickens az unitárius hitelvek eszmerendszerével és kezdte elismerni annak értékét. Dickens kettős célt követett első amerikai útja során 1842-ben: egyfelől első kézből akart tapasztalatot gyűjteni a köztársaság közéletével és intézményeivel kapcsolatban, másfelől meg akarta győzni az amerikaiakat a szerzői jogok elismerésének fontosságáról. Az Egyesült Államok nem csatlakozott a Copyright Union- hoz (Szerzői Jogok Nemzetközi Szövetsége) egészen 1896-ig, így

Dickens regényeinek többségét kalózkodásban jelentették meg, ezért az nem hozott jövedelmet a szerzőnek. Amerikai előadásai során gyakran igazolta azt az álláspontját, hogy szükség van a szerzői jogok tiszteletben tartására. Ez volt az ok, amiért amerikai kortársai sokan kapzsinak tartották.

Híres szatírjában, a *Martin Chuzzlewit*-ben – amelyben leírja első amerikai útjának tapasztalatait –, az amerikaiakat öntelt, szűk látókörű és türelmetlen embereknek festi le, akik gyakran alkalmaznak erőszakot a vitás kérdések megoldására és a feszültség csökkentésére. Az ironikus és éles megfigyelő, *Martin Chuzzlewit*, a szerző alteregója, észreveszi a ellentmondásokat az amerikai ideálok és a gyakorlat között.

Az 1842. évi látogatása alkalmával *Tyler* elnök fogadta Dickenst a Fehér Házban és ezen az eseményen ismerkedett meg *William Ellery Channing*-gel, korának legismertebb unitárius teológusával, akinek hatása olyan meghatározó változásokat okozott Dickens vallásos meggyőződésében, hogy az Dickens szakításához vezetett az Anglikán Egyházzal. Amerikai jegyzetek című útleírásában találkozását az új amerikai gondolkodásmóddal az alábbi idézetben részletezi: „*A föld gyümölcsei rothadnak. Ebből a rothadásából Bostonban kihajtott egy filozófiai szekta, akiket transzcendentalistáknak hívnak. Érdeklődésemre, hogy ez a megnevezés*

Charles Dickens (1812–1870)

vajon mit is fejez ki, megértették velem, hogy bármi, ami érthetetlen kétségkívül transzcendentális. Nem sok vigaszom származott e magyarázatból. Tovább folytattam a kutatást és azt találtam, hogy a transzcendentalisták az én barátomnak Mr. Carlylenak követői, vagy inkább azt kellene mondanom, hogy Mr. Ralph Waldo Emersoné. Ez az úriember írt egy kötet esszét, amelyben, többek között sok minden álmodozó és szeszélyes, (megbocsát, hogy így fejezem ki magam), ugyanakkor sokkal több az, ami igaz és emberi, őszinte és merész. A transzcendentalizmusnak is megvannak a maga alkalmi hóbortjai, (melyik iskolának nincsenek?), de ezek ellenére sok jó, egészséges tulajdonsága is van: nem utolsósorban a nagymértékű undor Kanttal szemben, az adottság, hogy felismerjék öt milliónyi változatú, örökké tartó ruháiban. Tehát, ha bostoni lennék, azt hiszem transzcendentalista lennék.”

Dickens meglehetősen kritikus a transzcendentalistákkal és a lelkes társadalommal, amely minden új

gondolatot kételkedés nélkül elfogad, anélkül, hogy megkérdőjelezné annak érvényességét. Az Amerikai Jegyzetek Boston fejezetében mégis fontosnak érzi kihangsúlyozni, hogy az unitáriusok mentesek azoktól a hibáktól, amelyek általánosságban az új-angliai társadalmi és intellektuális életet jellemzik.

Dickens anglikánnak született és ebben a hitben is nevelkedett. Azonban, amikor *W. E. Channing* tiszteletére Angliában unitárius istentiszteleten vett részt a Little Portland utcai templomban, melyet *Edward Tagart* tiszteletes úr tartott, elhatározta, hogy eljár az unitárius gyülekezetbe. Ettől fogva elutasította más formáit a vallásnak, amelynek az evangelizáló és a katolikus egyházak voltak a szószólói, hasonlóképpen, a felnőttkorban az unitárius vallást választókhöz. Dickens maga is meghatározza, mit tart értékesnek, mit becsül ebben a vallásban. Ezt életre szóló barátjának, *Edward Tagarnak* össze is foglalta: „*A vallás, mely rokonszenvez minden hitvallású emberrel és nem ítélkezik senki felett.*”

Dickens tartózkodott attól, hogy elfogadja a szervezett vagy dogmatikus vallást, így tehát egy liberálisabb, rugalmasabb, embercentrikusabb és divatosabb gondolatrendszer felé fordult. Úgy hitte, hogy az egyház nem szolgálja az igaz vallásos hitét az egyénnek, ellenkezőleg, gátolja az igaz hitet. Dickens számára a vallás legfőbb imperatívusza, hogy légy jó a felebarátoddal és soha nem tudta külön kezelni a vallási problémákat a szociális problémáktól. Szociális problémák, társadalmi egyenlőtlenség, mérhetetlen szegénység gyakran ellentétben állt a korabeli elfogadott keresztény hittel. Mégis, ahogy az világosan kitűnik a nagy írásaiból – Két város története, Szép remények, Nehéz Idők, Karácsonyi Ének –, néhány ember képes a nagy változásra tapasztalatainak következtében. Scrooge-ot, a Karácsonyi Ének gonosz főszereplőjét a múlt és a jelen karácsonyainak szelleme tanítja meg arra, hogyan éljen és viselkedjen igaz keresztényként különösen karácsony idején. Tehát Dickens pesszimizmusa csupán időszakos, melyet ellensúlyoz a háttérben az optimizmus állandó hangja. Így talán a bölcs sztoicizmus a jellemzője az

élethez és az emberekhez való hozzáállásának, amely mind tükrözi az ember és szeretet központú unitárius hitet.

Dickens értékelte, hogy az unitárius ember, „*ha lehetséges, tesz valamit az ember fejlődéséért és gyakorolja a jótékonyt és a toleranciát*”. Martin Chuzzlewit című regényében azokról az unitáriusokról ír, akiket mulatságosnak és megkapónak talált. Dickens mély humanizmusa, az emberi érzelmek, gyarlóság és erények iránti megértése nyilvánvaló. Dickens szociális érzékenysége szintén nyilvánvaló, nemcsak irodalmi munkáiban, ahol a társadalom kirekesztettjeinek életét és gondjait írja le, hanem a civil életében is, ahol próbálja megtalálni a jótékonyági munka különböző formáit. A Sunday Under Three Heads (1836) (Vasárnap a három fej alatt) című pamfletjében támadja az anglikán egyházat, azért mert fenntartja a szabattarizmust, és nem hagy időt a dolgozó embereknek a pihenésre. Szociális érzékenység, a felebarát szeretete, mint a vallás legfőbb törvénye, a szabad akarat fontossága a társadalmi és a személyes előrehaladásban, mind-mind az unitárius vallás alapelvei, és ez folyamatosan megjelenik Dickens műveiben és a mindennapi élethez való viszonyulásában.

Dickens egy évtizedig maradt formálisan unitárius, majd visszatért az anglikán egyházba. Tanulmányozva regényeit és az unitárius valláserkölcsei törvényeket – melyek Dickens korában oly népszerűvé váltak az intellektuális körökben –, észrevehetjük az erős összefüggést hite és írásai között. Ez ismét bizonyítja, hogy a szociális érzékenység, a lelkiismereti szabadság iránti igény, és az unitárius hitelvek szorosan viszonyulnak egymáshoz termékeny alkotói korszakában.

Ajtay-Horváth Magda

(A teljes előadás angol nyelven íródott és hangzott el 2012-ben a Dickens bicentenárium alkalmával. A közölt szemelvényeket Bartha Mária-Zsuzsanna fordította.)

Hitoktatással kapcsolatos FELHÍVÁS

A Magyarországi Unitárius Lelkeszi kar azzal a felhívással fordul unitárius pedagógusokhoz és egyházunk elkötelezett tagjaihoz, hogy jelentkezzenek és legyenek segítségünkre a felmenő rendszerben egyre gyarapodó létszámú kötelező iskolai hitoktatás megoldásában.

Az egyházkerület a nyár folyamán továbbképzést szervez a jelentkezőknek!

Várjuk az érdeklődők jelentkezését az egyházi központban, vagy a gyülekezeti lelkészeknél.

A szülőktől azt kéri a lelkészek, hogy jelentsék be az egyházközségeknél is a 2014 szeptemberétől az 1. és 2., illetve 5. és 6. osztályba jelentkező gyermekeiket.

Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem Akadémiai Napok

Beregfürdő, 2014. május 26–31.

Nemzedékváltások volt a témája a 2014. évi Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem akadémiai napjainak, melyet Beregfürdőn, a református konferencia központban rendeztek meg május 26-31. között.

A konferencia hívogató így fogalmaz: „*Miközben szokásaink, ismereteink, nyelvünk és kultúránk döntő többségét elődeinktől örököljük és utódainkra hagyjuk örökölni, emberemlékezet óta ismerős a csalódás: nem értünk szót a szüleinkkel és nem értünk szót a gyermekeinkkel. Ugyanakkor mindenki számára ismerős a csodálkozás: sosem látott emberekkel fedezhetünk fel közös nemzedéki élményeket.*”

Az EPMSZ egy nagy múltú, ökumenikus szellemiségű egyesület, melynek alapja a közösségben való gondolkodás és felelősségvállalás, a keresztyén felebaráti szeretet és türelem, a humanista műveltség és a magyar kultúra képviselője. Ezt az alapállását a hétköznapiakon túl a minden évben megrendezett Akadémiai Napok is kifejezésre juttatják, amelyeknek aktuális tudományos-közéleti kérdések megismerése, megvitatása a célja.

Szent-Iványi Ilona már a rendszerváltás előtt az 1980-as években kapcsolatba került a Szabadegyetemmel

Szépfalusi István bécsi evangélikus lelkészen keresztül. 1990 után az EPMSZ rendszeresen szervezett akadémiai napokat Magyarországon és a Kárpát-medencében. **Szent-Iványi Ilonát** lelkész tanácsadónak választották az elnökségbe, így aktívan részt vett a konferenciák szervezésében és előadásaiban is. 1998-ban ezt a nemes feladatot **Miklósi-Vári Katinka** lelkésznek adta át, aki egészen 2010-ben bekövetkezett haláláig nagyon lelkiismeretesen és a töle megszokott magas színvonalon képviselte a legjobb értelemben vett haladó szellemű protestáns keresztyén értelmiségi hozzáállást és magatartást. Az ausztriai St. Gerogenben 2009-ben még együtt voltunk hárman unitárius lelkészek **Miklósi-Vári Katinka**, **Szent-Iványi Ilona** és **Kászoni József**.

Az idei akadémiai napokat **Varga Pál** református lelkész, az EPMSZ elnöke nyitotta meg, majd **Bölcskei Gusztáv** református püspök tartott áhítatot. Az első napi reggeli istentisztelet megtartására **Szent-Iványi Ilona** kapott felkérést a szervezőktől, a következőkben az elhangzott beszédét közöljük.

Ászáf tanítókölteménye. Figyelj, népem, tanításomra, fordítsátok felém fületeket, amikor beszélek! Mert példázatra nyitom számat, ősrégi titkokat akarok hirdetni. Amiket hallottunk és tudunk, mert őseink elbeszélték nekünk, nem titkoljuk el fiaink elől, elbeszéljük a jövő nemzedéknek: az Úr dicső tetteit és erejét, csodáit, amelyeket véghezvitt. Intelmeket írt Jákób elé, tanítást adott Izraelnek, és megparancsolta őseinknek, hogy adják azokat tovább utódaiknak. Tudja meg ezt a jövő nemzedék, a születendő fiak, és ha felnőnek, beszéljék el fiaiknak, hogy Istenbe vessék bizalmukat, ne felejtseék el Isten nagy tetteit, és tartsák meg parancsolatait. (Zsolt 78,1-7)

Ászáf levita-tanító és karnagy volt Dávid király udvarában. A 78. egyike a leghosszabb zsoltároknak, mely Izrael történetét

mondja el Egyiptomtól Dávid király koráig. Ez a történelem a zsoltáros szerint két dologról szól: Izrael folyamatos engedetlenségéről és Isten megbocsátásáról engedetlen népe iránt.

Prófétai történelemszemlélet jellemzi a zsoltárt, tanítói jellege nyilvánvaló. Az a célja, hogy az atyák elbeszéléseit megismertesse

a fiakkal. A szerző egész népének szánta ezt a zsoltárt, szándéka az volt, hogy széles körben adják szájról-szájra. Egy korai zsoltárt olvasunk, keletkezése az ország kettészakadása előtti időre utal. Költői lendület jellemzi, az emberi lelket felemeli.

A zsoltár nyelve választékos, formája művészi, tartalma az Istennel együtt élő hívő léleknek gazdag áradása. Az Isten szövetségében élő próféta szelleme lüktet: tanít, biztat, erősít minket.

Ászáf példázatot mond, amely azonban nem hasonló az ismert jézusi példázatokhoz. De abban az értelemben mégis hordoz közös vonásokat, hogy a történet a földi ember világából való, tele esemé-

nyekkel, melyek fontos lelki igazságokat illusztrálnak.

Igaza van Ászáfnak, a történelmet így kell tanítani. Le kell vonni a tanulságokat belőle! Tovább kell azt adni a következő generációnak!

Pár héttel ezelőtt alaposabb orvosi kivizsgáláson jártam, ahol végig kérdezték a családi betegségeket, a kórtörténethez szükség volt a felmenőim egészségéről beszélni. A kromoszómákon keresztül sok mindent örökölnék szüleinktől és örökítünk át gyermekeinknek. Fontos, hogy mit kapunk és mit adunk tovább.

Figyelj ide – mondja a zsoltáros –, mert nagyon fontos dolgokat akarok nektek elmondani. Az a szándéka, hogy tanuljunk a múltból! Mit akar elmondani Ászáf ennek a hosszú zsoltárnak a bevezetőjében?

Három fontos dologra hívja fel a figyelmünket, amire szükségünk van:

- felelősségünkre;
- bukásainkra, hibáinkra;
- és a reményre, amely kudarcaink ellenére is remény.

1. A felelősség nemcsak saját nemzedékünkkel szemben érvényes, hanem utódainkkal szemben is. A 78. Zsoltár 4-5-6. verseiben is ismétlődik a felelősségre való felhívás. El kell mondani Isten dicső tetteit a következő generációnak is, mert azt akarjuk, hogy ők is bízzanak Istenben.

Azért kell megtanítani a történelmet gyermekeinknek, hogy ők ne kövessék el ugyanazokat a hibákat. Mennyi konfliktus, hiba ered a tudatlanságból, abból, hogy nem ismerjük kellően a múltat.

Időben visszavisz minket a szerző a Sinai hegyre a szövetség kötéséhez, amikor Isten megígéri, hogy gondot visel népére. A 10. parancsolat kinyilatkoztatással kezdődik: „Én, az Úr vagyok a te Istened”.

Nemcsak az Úr intelmeiről, parancsolatairól van szó, hanem arról is, hogy mi a mi feladatunk és felelősségünk a történelemben.

2. Isten szól a mi kudarcainkról is.

Gyakran előfordul, hogy amikor egyesek saját élettörténetükről, múltjukról beszélnek, akkor a történet minden alkalommal egyre drámaiabbá válik. A leküzdendő akadályok egyre nagyobbak és így a végén a győzelem is nagyobbá válik. Szeretjük úgy interpretálni saját történetünket, hogy milyen jól helyt álltunk nehéz helyzetekben.

A zsoltáros másról beszél, arról, hogy időnként elbukunk, vannak kudarcaink, de Isten megbocsát nekünk.

A felelősen gondolkodó modern keresztény ember tükröt állít maga elé. Nem fél szembenézni a múlttal, mert nem akarja megismételni a hibákat.

Mennyire aktuális ez a tanítás számunkra! Milyen nehéz és fájdalmas folyamat az egyházak számára a múlt feltárás, a közel-múlt szocialista diktatúra együttműködőinek megnevezése.

Hát még mennyire fontos lenne, hogy szembenézzünk a 70 évvel ezelőtti Holokauszt tragédiával! Meg kellene vizsgálni, hogy mi történt pontosan, kik álltak helyt és kik buktak el benne. Az egyház,

mint Isten népe hogyan állt helyt, mint közösség?

Ha nem ismerjük, ha meghamisítjuk a múltat, ha elmaszatozzuk a múltat, ha összemossuk a bűnösöket az igazakkal, akkor soha nem fogunk tanulni belőle! A feladat, hogy beszéljük el a történetet a jövő nemzedéknek.

Hányszor vagyunk zavarba szülőként is, hogy mit tanítsunk a gyerekeknek. Az én generációm, akik a 60-as, 70-es években voltunk kisiskolások, gimnazisták, olyan korszakban nőttünk fel, amikor a szülőknek különösen nehéz volt őszintén beszélni a gyermekkel. Hányszor hangzott el az a mondat, hogy „El ne mondd az iskolában!”, ha hitről, Istenről, vagy az 1956-os forradalomról beszéltek. A mai korban nem politikai megfontolások miatt vannak zavarban a szülők, hanem azért mert elvesztették azt a képességüket és tudásukat, hogy mit és hogyan adjanak át, egy végig dolgozott fárasztó, stresszes nap után a gyerekeknek.

Figyeljünk Ászáf módszerére: figyelmet követel, majd azt mondja, hogy ősrégi titkokról fog szólni.

Ászáf beszédében két nagy MIÉRT kérdés merül fel bennünk.

– Miért lázadt Isten népe folyamatosan az ő parancsolatai ellen? Miért ismételték meg a hibákat?

– A másik miért, hogy Isten miért maradt mégis olyan türelmes és kegyelmes népéhez?

Amit hallottunk és tudunk többes számban van. Ászáf nem egyes számban mondja el a következő generációnak a tanítást, hanem erre biztat mindenkit. Mi mind, aki tudjuk, mi mind elmondjuk!

A zsoltáros önvizsgálatra készít minket, és arra emlékeztet, ha nem ismerjük meg a múltat, akkor meg fogjuk ismételni a hibákat. Nem arról beszél, hogy bízzunk önmagunkban, mert mi milyen nagyszerűek vagyunk. A történet hőse maga Isten, aki időről időre megbocsájt nekünk, aki nem hagy el minket, még akkor sem ha nem vagyunk érdemesek figyelmére, szeretetére. Felelősségünk van a következő nemzedékért. Tanuljunk a múlt hibáiból!

De a zsoltáros egy harmadik üzenetre is felhívja a figyelmünket:

3. Van reménység hibáink, vétkeink ellenére is!

A zsoltár végén a 65-72. versekben új kezdetről olvasunk. Olyan ez, mint az iskolai diák esetében, akinek a tanár a fejére olvassa hibáit, nem készítette el a házi-feladatot, beszélget az órákon, fegyelmezetlen, nem tanul jól. És a végén azt mondja a tanár, de holnap egy új nap kezdődik! A diák örül, tőle függ, hogy holnap ugyanazokat a hibákat fogja-e elkövetni, vagy sem.

Meg kell ismerni Istent, csakis így lehet vele szövetségben élni. Isten szeretetére tanítsuk a következő nemzedéket, gyermekeinket! Minél inkább megismerik, annál inkább szeretni fogják Istent.

A másik fontos tanítás, hogy bízzanak Istenben. Nem elég Isten ismerete, ő a hit és a reménység Istene.

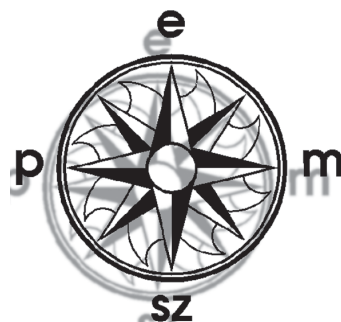
A harmadik fontos tanítás pedig az, hogy engedelmeskedjenek Istennek. Tanuljuk meg együtt elfogadni Isten akaratát, ahogy a Miatyánkban is elhangzik!

Az életnek vannak tétova utazói, vándorai, akiket visz a lábuk, sodor a végzetük, de nem tudják, hogy hova haladnak. Épp ellentéte ennek a zarándok, az utas, aki úgy halad előre, hogy a szeme előtt ott van a végcél, tudja, hogy hova akar érkezni, mit akar tanítani és átadni a következő nemzedéknek.

Mindannyian úton vagyunk, utazók vagyunk itt e földi világban. Felelősségünk van és küldetésünk.

Az Úr adjon nekünk erőt a tanulságok levonásához és a tanításhoz! Ámen.

Dr. Szent-Iványi Ilona

Vakáció

gyakorlati tanácsok szülőknek

Elkezdődött végre, és kinek-kinek másképpen jelent örömet és másképpen gondot. Tény, hogy másfél milliárdnyi magyar gyermek és kamasz rendszeres mindennapi időbeosztása szűnik meg, vagy alakul át két és fél hónapra.

Mit is tehetünk mi felnőttek, hogy értékes, értelmes, lélegzsgazdagító legyen ez a két és fél hónap gyermekeink számára? Akkor nehéz erre a kérdésre jó választ találni, ha ezt az időt szülőként túlélni, lerendezni szeretnénk. Sokkal könnyebb annak a szülőnek, aki tudatosan más szeletét akarja megmutatni a világnak, mint amit az iskola, óvoda meg tud mutatni és, ha legalább saját maga tisztában van vele, mi is az, amit meg szeretne tanítani, közel szeretne hozni a gyermeke számára.

Gyakorló pszichológusként ma a legfontosabbnak a családtagok kapcsolatának erősítését, bensőségebbé tételét mondanám. Hogyan is történik ez? Például együtt főzéssel, együtt kertészkedéssel, hosszú sétákkal, ahol a szülő vagy nagyszülő a saját gyermekkoráról, történeteiről, pajtásairól, rokonairól mond történeteket. Egy-egy együttes ebéd, vagy vacsorakészítés közben, ahol nem pontos időre kell elkészülni az ételnek, jut idő elmesélni, hogyan tanult anya vagy apa a fakanállal bánni, miket ügyetlenkedett, milyen tréfás helyzetekből kellett gyermekként kievickélni.

Hasonlóan kapcsolatépítő a szülővel együtt barkácsolás, szerelés, amit nemcsak a fiúkkal lehet jól együtt csinálni. Persze nagy türelem kell ahhoz, hogy kivárjuk, amíg egy 7-8 éves feltör néhány tojást, vagy megtakarít 5-6 krumplit, de pont ez az együtt végzett munka legnagyobb hozadéka a gyermek számára. Megélheti azt, hogy a saját tempójában dolgozhat, hibázhat és jóváteheti, hogy végre nem a mindennapok folyamatos sürgetettség érzésével kell megküzdnie, hogy nem versengés tárgya, amit éppen végez, hanem csak jól megvagyunk, dolgozunk, együtt vagyunk. Óriási intimitásélményt, összetartozás élményt adnak ezek az élethelyzetek.

Amikor ezt a vakációról szóló pár sort elkezdtem, egy több mint 20 éves csoportélményem tört elő, ami akkor nagyon megindított. Beilleszkedési nehézségekkel küzdő drámacsoportot vezettem Borsod egy kisvárosában általános iskolás gyermekek számára. Nagyon különböző helyzetű gyermekek voltak a csoport tagjai. Volt, akit a szomszéd utcából káprázatos méretű limuzinnal hoztak, és volt, aki gyalog jött a szomszéd település határából. Szeptember első csoportalkalma volt, ezért egy rajzot kértünk, és rövid beszámolót arról, hogy mivel telt a nyár. Az igen változatos válaszok közül döbbenet volt végighallgatni az egy kék vonallal lerajzolt Adriát, egy nappal és egy szürke vonallal (ami a homokot jelentette): tengerparton voltunk, fürödtünk, játszottunk, buliztunk, későn

feküdtünk. Majd az ugyanannyi idős másik lányka beszámolóját, akit azelőtt az alkoholista anyjától vittek el rokonai egy tanyára. A rajz részletességét nem próbálom meg érzékeltetni (túl bonyolult lenne), de az mindannyiunkat megindított, hogy milyen pontosan írta le mennyire más a kisbörjű kapcsolata az anyjával, mint a lóé a kiscsikóval, vagy, hogy hogyan hívja a kotlós a kiscsibéit, és milyen messze mehetnek tőle.

Nem azt akarom ezzel mondani, hogy nem lehet jó a drága tengerparti nyaralás és minden esetben élményekben gazdag a tanyavilág, sokkal inkább azt, hogy attól válik élménnyé a nyár, ha a szülő nyitogatja a gyermek szemét és szívét az újra, a szépre, az érdekesre. Lehet, hogy az a tanya, ahol az „anyátlan” gyermek vakációzott, nem felelt meg a mai európai uniós egészségügyi előírásoknak, de az az egyszerű család, aki ráértett arra, hogy a jó anyaság százféle olvasatát mutatta meg ennek gyermeknek az állatok életén keresztül, többet adott bármilyen pszichoterápia nyújtotta korrekciós élménynél.

Mi az, amire életkortól függetlenül érdemes odafigyelni a vakáció szervezésében? Első sorban az, hogy a gyermek és a kamasz számára a pihenés nem ugyanazt jelenti, mint a felnőtt ember számára.

Az iskolaidő a szellemi tevékenység, elvont gondolkodás intenzívebb működtetésének ideje, tehát az elégséges alvás mellett az elégséges fizikai mozgás, gyakorlati tevékenység ideje kell legyen a vakáció.

A délig alvás, és a késői lefekvés pont olyan egészségromboló, mint az alvás hiánya. Gyakran hallani: most nem kell idejében feküdni, szünet van. Az iskolai szünet nem jelentheti az idő parttalan hömpölygését, szervezatlenséget. Az élet keretei sosem mehetnek szabadságra, mert abból szorongás, bizonytalanságérzet fakad.

Sok szülőben felvetődik a kérdés, kell-e gyakorolni a gyermekkel azt, amit az iskolában tanult. Sok szülő örömmel, sokan haraggal fogadják, hogy a nyári szünetre is van feladat. Valamennyi kevés gyakorlás nem árt a szünet vége fele, de a gyakorlást én legszívesebben életszerű gyakorlatias feladatokká alakítanám. Egy elemistának komoly gyakorlás egy bevásárló lista leírása, vagy a bőröndbe pakolni valók listája egy utazásnál. Egy nagyobb iskolásnál előhúzzhatjuk a területszámítást a lakásfestésnél, vagy kerítésmázolásnál, anélkül, hogy a gyermek az iskolai típusú feladatmegoldásnak élné meg. Gyakorlás az is, ha a nagy, vagy más rokon születésnapjára kézzel lemásol egy szép verset vagy idézetet. Egyszerűen ezerféle formája van az „életizű” gyakoroltatásnak.

Itt szeretném megemlíteni, milyen feledhetetlen élmény tud jelenteni az együttolvasás. Soha nem volt akkora gond a gyermekek fantáziavilágának gyakoroltatása, mint ma, amikor az előre gyártott képekre tanítjuk támaszkodni (minden monitorral rendelkező kutyü ezt teszi) és ezzel meggátoljuk a fejlődését, abban, hogy saját belső képeket gyártva egy gazdag és árnyalt fantáziavilágot építsen ki magának. Az a gyermek, ki kész képeket kapott a szeme elé szédületes gyorsaságban, nehezebben ül le olvasni és az olvasási

igényét is a felnőtt kellő energiaráfordításával lehet fenntartani. Ezért fontos, hogy a kisebb gyermeknél egy rövidebb szakasz után vegyük át az olvasmányát, olvassunk fel neki hangosan, majd az izgalmasabb részeknél adjuk vissza, és lassan fokozatosan jussunk el oda, hogy teljesen magára hagyjuk az olvasmányával (kb. hetedik osztályos korára).

Gyakori a kérdés küldjem-e: táborba? Ottalvós táborba küldjem? Milyen szempont szerint válasszak táborba? A tábor új barátokat, új tudásokat, új készségeket hoz. Az ottalvós tábor az önállóságot, felelősségérzetet nagymértékben fejleszti. Sokan panaszkodnak, hogy nemcsak táborban, de a nagyinál sem marad el a gyermek. Egy 9-10 éves gyermek van már olyan önálló, hogy saját szükségleteiről tud gondoskodni, vagy akadály esetén segítséget kérni. Ha ennek ellenére a gyermek visszautasítja az ottalvás lehetőségét, érdemes a szülőnek a saját szorongásaival foglalkozni, mert a legtöbb esetben a gyermek félelme a leválásról a szülőből fakad. (Milyen gyakran a derűs, vidáman játszó gyermek a szülő telefonhívásakor sírva fakad és képes akár száz kilométerről is odarendelni szüleit.)

Itt van a szünidő és végeláthatatlanul írhatnánk arról, milyen egy jó vakáció, pedig szerintem elég volna egy mondat, és pedig ez: érezhesse a gyermekünk, hogy VAN IDŐM RÁD.

Hát persze, ez a legnehezebb, mondják most sokan, de mégiscsak ez a legfontosabb. Ahhoz, hogy valóban sok türelmünk és időnk lehessen rá, azt is szem előtt kell tartanunk, hogy senki más nem taníthatja meg a gyermekünket, csak mi magunk, szükségünk van arra, hogy legyen saját időnk, amit csak egymásra fordítunk, mint házaspár. Ez közelebből azt jelenti, hogy jó, ha együtt töltünk a gyermekünkkel sok időt, ami mennyiségileg is, minőségileg is sok. Ugyanakkor magunknak és a gyermekünknek is tartozunk azzal, hogy saját felnőttésségünk kikapcsolódáshoz, lazításhoz teremtsünk néhány napot. Ez segít egy kicsit távolabbról megtekinteni a nevelési helyzeteket, amibe a mindennapok sodornak, segít pihenni, feltöltődni, és nem utolsósorban ezzel mutatjuk meg gyermekünknek, hogyan fogja majd a saját párkapcsolata határait megvédeni felnőtt korában.

HURRÁ, ITT A VAKÁCIÓ!

Miklós Dienes Lídia

---

egyházközseink életéből

Budapesti Unitárius Egyházközség

Filmklub és családi napok

A Szabó Csengele gyakorló teológus és Mészáros Nóra Zita énekvezér által elindított Budapesti Unitárius Ifjúsági Egylet keretében, március 8-án és április 5-én filmklubot rendeztünk. Márciusban Goda Krisztina unitárius filmrendező 1956-os tematikájú alkotása (Szabadság, szerelem), áprilisban a Good Will Hunting című kultuszfilm került terítékre. Csengele és Nóra – a kézműves foglalkozásokat vezető Útő Zsuzsánnával kiegészülve – oroszlanrészt vállalt a márciusi Tavaszváró és az áprilisi Húsvétváró családi nap megszervezésében is.

Az Unitárius Passió előadása

2014. április 16-án (szerda) 18 órai kezdettel, a gyülekezeti teremben megszólaltattuk a Péterffy Gyula egykori kolozsvári teológiai zenetanár által összeállított Unitárius Passiót. A meghitt hangulatú nagyheti előadásban közreműködött Csucsi Ildikó, Jakab Júlia, Mészáros Nóra Zita, Tarnai Dávid, Retkes Attila, Ásványi Tibor, Maczkó Miklós, valamint egyházközségünk Bartók Béla Kamarakórusa.

Húsvéti ünnepi istentiszteletek

Hagyományainknak megfelelően húsvéti ünnepi istentiszteletet tartottunk 2014. április 20-án (vasárnap) reggel 9 és délelőtt 11 órai, valamint április 21-én (hétfőn) délelőtt 11 órai kezdettel. Mindhárom alkalommal úrvacsora vételére is vártuk konfirmált unitárius testvéreinket.

Pergolesi-kisopera a gyülekezeti teremben

Giovanni Battista Pergolesi 1733-ban írt kétfelvonásos vígoperája, Az úrhatnám szolgáló csendült fel április 26-án, szombaton este 6 órától, az Érték+Őrző Estek kulturális programsorozatunk keretében, az I. emeleti gyülekezeti teremben. A két főszerepet Karácsonyi Linda és Tarnai Dávid énekművész alakította, zongorán közreműködött Mészáros Nóra Zita.

Egy falat Erdély – vándorkiállítás

2014. május 11-én, vasárnapi istentiszteletünk után, az első emeleti gyülekezeti termünkben Egy falat Erdély címmel az Erdélyi Magyarokért Közhasznú Alapítvány előadására és vándorkiállításának megnyitójára került sor. A gazdagon illusztrált előadás íze-

lított az erdélyi magyarság jelenlegi helyzetéről, valamint az alapítvány szerteágazó tevékenységéről. A vándorkiállítás megkapó és szépséges festményei pedig Erdély lenyűgöző tájaira kalauzoltak el minket.

Kavecckiné Farkas Katalin gondnok köszönti a gyülekezet nevében Kászoni József lelkészt

Magyarkúti istentisztelet és lelkészünk köszöntése

Május 17-én került sor a hagyományos tavaszi magyarkúti szabadtéri istentiszteletre. Sokat izgultunk az időjárás miatt, amely zordra, esősre fordult, és ez többeket el is riasztott a szabadtéri programtól. Végül szerencsénk volt, mivel szép napsütésben volt részünk, és a gyerekek is szívesen játszottak az udvaron. Sajnos nélkülöznünk kellett az aznapi nőszövetségi ülés résztvevőit, ennek ellenére szép létszámban voltunk jelen.

Lelkészsünk az előző napot Magyarkúton töltötte a konfirmandusokkal, majd szombaton reggel – esketés miatt – Budapestre utazott, ahonnan sietve tért vissza Magyarkútra az istentisztelet megtartására. Különös jelentőséget kapott az esemény azért, mivel Kászoni József lelkész úr 20 éves budapesti szolgálatának megünneplésére is sor került. Ez alkalomból az ebéd költségét a lelkész úr állta. Az ebédre Zoltán Csaba, a borból dr. Barabássy Sándor felügyelő gondnokunk, a süteményekről a hívek gondoskodtak. A Presbitérium személyre szóló ajándékkal köszöntötte lelkészét. Az évforduló alkalmából ezúton is köszönjük lelkészi tevékenységét, a remek prédikációkat és az egyházban végzett áldozatos munkát. Kívánjuk, hogy tevékenységét minél tovább, erőben, egészségben, sikerekben gazdagon végezhesse az egyházközség és az egyházkerület javára! A szabadtéri programnak a késő délután kezdődő eső vetett véget. Az együttlét ennek ellenére kellemesen, jó hangulatban folytatódott, mindenki jól érezte magát a gyönyörű vendégházban.

Amerikai unitárius kórus vendégszereplése

Május 18-án, vasárnap délelőtt 11 órakor ünnepi istentiszteletünk keretében közreműködött a Cincinatti Unitárius-Univerzalista Kórus, Tom Durner vezényletével. Műsorukon az európai kórusirodalom remekművei mellett gospelek és spirituáléfeldolgozások is szerepeltek.

Szőke Lídia könyvbemutatója

Szőke Lídia unitárius testvérünk Hétköznapi hit című kötetének újabb bemutatója – együttal író-olvasó

találkozója – 2014. május 23-án, pénteken este 6 órakor kezdődött az I. emeleti gyülekezeti termünkben. Dr. Szent-Iványi Iлона unitárius lelkész, teológus, egyházkerületi jegyző ajánlása szerint „*Szőke Lídia vallomása érdekfeszítő olvasmány. A kezünkben tartott könyv sok érdekes forrásból táplálkozik, megtaláljuk benne a személyes élményeken, családi narratívákon, munkahelyi és vallási közösségekben átélt tapasztalatokon alapuló történeteket. A szerző nyitott szemmel járja a világot, és különleges látásmódjával rávilágít olyan összefüggésekre, amelyeket az átlagember nem venne észre. Egyszerre van jelen a műben a belső látás zárkózottsága, ugyanakkor a másra figyelő ember mindenre kész nyitottsága is. Erős motivációt jelentett a szerző számára az „Istenre találás” élménye, az az erő, amit ebből a kapcsolatból merít. Ez szinte a mű egészét végig kíséri. Vallás és vallomás összetartozó fogalmak. Szőke Lídia szint vall és hitet tesz a szabadelvű keresztények nyitottsága, toleranciája mellett, amelyet sajátjaként értelmez. Az első könyves szerző behív minket belső szobájába, beenged saját életébe. Műve nemcsak útkeresőknek, kíváncsi könyvforgatóknak jelenthet tartalmas időtöltést, hanem mindazoknak, akik szeretnek a dolgok végére járni, vagyis gondolkodni a világ folyásáról a harmadik évezred elején.*” Szőke Lídia kötete megvásárolható a lelkési hivatalban.

Pünkösdi ünnepi istentiszteletek

Pünkösdi ünnepi istentiszteletet tartottunk 2014. június 8-án (vasárnap) reggel 9 és délelőtt 11 órai, valamint június 9-én (hétfőn) délelőtt 11 órai kezdettel. Mindhárom alkalommal úrvacsora vételére is vártuk konfirmált unitárius testvéreinket.

Postásné Balázs Ildikó, Kavecckiné Farkas Katalin, Kászoni József

Köszönet Postásné Balázs Ildikónak

Egyházközségünk titkára, Postásné Balázs Ildikó tavasszal súlyos betegségen esett át, s bár most már jobban érzi magát, tizenkét év után befejezte aktív egyházközségi tevékenységét. Június 15-én, a vasárnapi istentisztelet után elbúcsúztunk Ildikótól, de reméljük, a jövőben is gyakran találkozhatunk vele a templomban és kulturális programjainkon. Lelkészsünk, gondnokaink, a Presbitérium és a BUE valamennyi híve nevében ezúton is köszönjük áldozatos munkáját, és jó egészséget, gyógyulást kívánunk.

Jelöltünk a püspöki helynöki tisztségre:

Kászoni József

A Budapesti Unitárius Egyházközség Presbitériuma elnökségének javaslatára a Presbitérium egyhangúan úgy határozott, felkéri lelkészét, Kászoni Józsefet, hogy vállalja a Magyarországi Egyházkerületben a püspöki helynöki megbízatást a soron következő főtisztviselők választáson. Kászoni József lelkész a jelölést elfogadta.

Fiatalok ünnepi konfirmációja – 2014. június 22.

Egyházközségünk 2014. június 22-én, vasárnap 11 órától, Nagy Ignác utcai templomunkban rendezte

meg azt az ünnepi istentiszteletet, amelynek keretében fiatal testvéreink konfirmáltak és ezt követően először éltek úrvacsora vételével. Az ünnepi eseményre a konfirmandus fiatalok családtagjain, barátain, ismerősein kívül hívtuk és vártuk egyházközségünk minden tagját, akik teljesen megtöltötték a templomot. Ezen a vasárnap tett tanúbizonyságot unitárius hitéről: Csíki Anna, Csizmazia Mercédesz, Dankó Csenge, Fejes Kata, Magócsi Emese, McFegan Louisa, Szabó Imola, Szabó Tamás, Tóth Norbert és Virág Attila (címlapkép).

Kaveczkine Farkas Katalin – Retkes Attila

Pestszentlőrinci Unitárius Egyházközség

A tavasz újult erőre kapott, pezsgést, programok sokaságát és sokszínűségét hozta egyházközségünk életébe.

Felbuzdulva az egyre aktívabb és barátságosabb testvérgyülekezeti kapcsolatunkon, az Egyesült Államok Georgia államának Savannah városában található unitárius gyülekezettel, március elején meghirdettünk egy gyermekrajz pályázatot egyházközségünk ifjai számára, melynek egyetlen feltétele volt, hogy a beadott műveknek templomunkat, illetve gyülekezeti életünk mindennapjait kellett bemutatniuk.

A rajzok szép számban érkeztek, nehéz helyzet elé állítva ezzel a Váradi Emeséből és Kovács Andreából álló zsűrit. A legsikeresebb alkotók nemcsak, hogy díjazásban részesültek, de munkáik kiküldésre is kerültek amerikai testvéreink részére.

A húsvéti készülődés és az ünnep adta örömteli együttlét alkalma hívek sokaságát vonzotta vasárnapról vasárnapra a templomba, ahonnan dr. Szent-Iványi Ilona és Szász Adrienne lelkésznők gyönyörű prédikációinak erőt adó feltöltődésével távozhattak.

Az ünnepi hangulat és a különleges események húsvét után is tovább folytatódtak. Április 27-én Lakatos Csilla, a miskolci gyülekezet lelkésze tartott egyházközségünk és valamennyi érdeklődő számára egy érdekes és egyben nagyon hasznos előadást, a „Vallásosság szerepe az egészséges családi kapcsolatokban” címmel. Ennek apropója az a program-sorozat, melynek megvalósítására gyülekezetünk nőszövetsége a Global Sisters (UNOSZ-ICCUW) pályázaton nyert egy nagyobb összegű támogatást.

Az előadást szeretetvendégség követte, mely templomunk gyülekezeti termében került megrendezésre, a már megszokott módon és formában. Nagy örömünkre szolgált, hogy pestszentlőrinci testvéreink mellett a többi budapesti egyházközségből is érkeztek érdeklődők.

A május 4-i anyák napi istentiszteletet a gyermekek, köztük szorgalmasan készülő konfirmandusaink szavaiattal tették még szebbé és emlékezetesebbé, kiknek felkészítése a közelgő bizonyágtételre aktívan zajlik, lelkészünk, dr. Szent-Iványi Ilona káté óráinak keretében. Ezen jeles napra az idei évben június 15-én

szeretetvendégséggel egybekötöttén került sor, melyre a családok és a hívek a már megszokott lelkesedéssel és összehangoltsággal készültek.

A már említett, Global Sisters pályázat rendezvénysorozatának második állomására június 22-én került sor, egy hasonlóan érdekes és magas színvonalú programmal, köszönhetően dr. Balogh Márton testvérünknek és kedves párjának, dr. Zöld-Balogh Ágnesnek, akik Isten ereje fűben fában címmel mutatták be a minket körülvevő természet és a tőle kapott növények hasznos és jótékony hatását, természetesen nem csupán elméletben, hanem gyakorlati bemutatással, izgalmas kóstolókkal egybekötöttén.

Szent-Iványi Ilona, Szász Adrienne lelkészek, Giba Ferenc gondnok a konfirmálók: Szabó Márton, Tóth Ilona, ifj. Bodor Sándor

Pünkösöd ünnepén, úrvacsorával egybekötött istentiszteleten vettünk részt. Június 15-én az ünnepi istentisztelet keretében konfirmandusaink tettek tanúbizonyságot hitükről, ez alkalommal Szász Adrienne gyülekezetünk volt lelkésze is szolgálatot végzett.

Szöke Lília

Lapzárta után érkezett a szomorú hír, hogy 2014. június 20-án, életének 87. évében elhunyt Molnár János, a pestszentlőrinci egyházközség tiszteletbeli gondnoka. A gondviselő Isten adjon számára csendes pihenést, hozzátartozóinak vigasztalást!

Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség

Begyűjtött a nyár itt az Alföldön. Sárgulnak a vetések, napok kérdése, hogy kezdődik az aratás. A Hargita alján, a Nagy-Homoród menti falvakban egy kicsit később, elindultak a még kaszával arató (még korábban sarlóval), de már az aratógépek zúgásával is vegyülő, jókedvű csoportok. Én az utóbbi kettőt értem gyermek- és ifjúkoromban. Még hallom, ahogy egymást köszöntik az emberek: Isten adjon mára is segédelmet, áldást munkánk után. A papjaink értelemszerűen az egyik legkedvesebb bibliai textusról prédikáltak: „Az aratnivaló sok, de a munkás kevés. Kérjétek azért az aratásnak Urát, hogy küldjön munkásokat az ő aratásába.” (Mt. 9-37,38) Aztán versben is szavaltuk: „Elvetettétek a magot, / Aratni kell, arassatok! / Nyár van, kévékre hull a fény, / Aratni kell nyár idején.”

Itt, az Alföldön lelkészi munkánk 25. éves jubileumára is készülünk a nyári búcsú alkalmával, amikor templom- és harangszentelés, valamint a gyászos Trianont eredményező első világháború kitöréséről is megemlékezünk. Összességében 40 évi vetésről és aratásról van szó, beleértve a három éven keresztül szülőfalunkban, Lókodban és Nyárádszentmártonban, a kivándorlásunkig, a baráti menedékhelyünkön titokban végzett szolgálatainkat is. Velünk együtt többen lehetnek, akik ennyi évi szolgálat után már el kezdenek gondolkodni a vetések és aratások milyenségéről, a sikerekről, eredménytelenségekről, az „időjárások” szép vagy rút voltáról. Nekünk reményünk, biztatásunk mindig, minden helyzetünkben az volt: „Emberé a munka, Istené az áldás”. A fentiek fényében végeztük most is, és ameddig Isten akarja, végezzük addig, amíg a jogi szabályok engedik. Az eltelt negyedszázad egyik legszebb eredményét a közelgő búcsúnk hozza el.

A nagy áldozatokkal végzett felújítások mellett sem szünetelt kis közösségünk megszokott életvitele.

Április 8-án eltemettük Jakus Ferenc, 85 évet élt testvérünket, egy baráti család nagy halottját. Szép, tartalmas munkás, család és közösségszerető életének bizonyossága volt a nagy végtisztességtévő gyülekezet is.

Április 16-án délelőtt énekes testvéreinkkel a helyi Lurkófalva óvodában szerepeltünk, délután pedig Körösladányban, a 100 tagú Hagyományörző Népdalkör versenyre való készülésén vettünk részt.

Április 17-én eltemettük jó szomszédunkat, id. Hegyesi Endre, 80 évet élt testvérünket. Ő sem volt unitárius, de gyülekezetünk tagjaként tartottuk nyilván.

A szép tavaszi ünnep előtt és utáni alkalmakat is megáldotta az Isten, megvalósítva ünnepi álmainkat.

Húsvét ünnepi alkalmain a szórványokkal és az idősök otthonával együtt 72-en voltunk, köztük 13 gyerek.

Április 25-én eltemettük Bakonyi Lajosné Farkas Etelka, 86 évet élt testvérünket. Egykor tagja volt a nyugdíjas klubunknak és a dalárdának. Nagy részvétel mellett végeztük a búcsúztatási szertartásunkat.

Húsvét után nagy visszhangja volt az ünnep előtt elkészített stúdió műsorunknak, amelynek címe

„Tavaszi és Húsvét a magyar irodalomban” volt. 11 presbiter, gimnazista és kötelező hittanos adott elő szebbnél szebb verseket, énekeket. Újabb összeállításról álmodtunk, amit meg is valósítottunk hamarosan.

Húsvét harmadnapján kiköltöztünk a templomból a szomszédos vadászház dísztermébe, amit szívesen bocsátott rendelkezésünkre a Vadásztársaság, ahol július 13-ig fogjuk tartani istentiszteleteinket. Illesse köszönet a társaság elnökét, vezetését és tagjait, hogy díjmentesen vehetjük igénybe a dísztermüket.

A megkezdett felújítás minden napján ott voltam és segédkeztem a teljes munka befejezéséig.

Istentisztelet a vadászház dísztermében

Május 4-én, Anyák Napján műsort állítottunk össze „Az Édesanya a magyar irodalomban” címmel, amelyen a fentiek mellett a már sokszor emlegetett Népdalkör is részt vett. Jó híre ment ennek is, mert kétszer is leadta a helyi TV stúdió itthon és Körösladányban is.

Május 10-én Pusztaszeren feleségemmel szolgáltunk és mutattunk be műsort a Nemzetközi Borrend lovagatvásián, amelyen több hazai és határon túli lovagot, bortermetelőt avattunk és áldottunk meg.

Május 17-én Mezőtúron, a Belvárosi Református Nagytemplomban ökumenikus szertartás keretében polgármesteri láncot adományoztunk a Szent György lovagrend, A magyar Nemzetőrség és a Vitézi Rend nevében Herczeg Zsolt, Mezőtúr város polgármesterének. Feleségemmel műsort is szolgáltattunk.

Május 24-én eltemettük Nagy Istvánné Gál Mária, tragikus hirtelenséggel elhunyt, 69 évet élt testvérünket.

Június 1-jén a Hagyományörző Népdalkör évzáró rendezvényén vettünk részt egy hangulatos délutánon.

Június 4-én részt vettünk a városi trianoni megemlékezésen, ahol Kovácsné Czeglédi Mária gondnok-asszonnyal virágot helyeztünk el az emléktáblánál. Szomorúan kevesen voltunk az emlékezésen.

Június 5-én ott voltunk az Önkormányzat által rendezett pedagógus napon, mert a múlt ősztől rendszeren oktatunk hittant az iskolában. Ősztől már heti három kötelező hittanóránk lesz három osztályban (1., 5., 6.)

Június 8-án három helyen tartottunk pünkösdi ünnepi istentiszteletet, amelyeken 65-en voltunk jelen, köztük 9 gyerek. Ez az ünnep itt az Alföldön is mind jobban elnéptelenedik, még a nagy felekezeteknél is.

Június 14-én részt vettünk az iskolai ballagáson, ahol megjutalmaztam egy-egy könyvvel tanítványaimat.

Június 16-ra meghívást kaptam a Magyar ENSz Társaságtól a globalizált világ helyzetéről szóló előadásra.

Június 21-én utolsó útjára kísértük és az egy éve elhunyt édesapja mellé eltemettük ifj. Kiss Imre 49 évét élt testvérünket. Nagy részvételt vettünk búcsút tőle.

Június 22-én tartottuk meg a hittanos évzárót, amelyen díjakat osztottunk ki, a gyermek-istentiszteletet Korcsok András és Hegyesi Zsolt hittanosok tartották. Tombolázással és szeretetvendégséggel zártuk a napot. Megbeszéltük a három (ittthon és kétszer Magyar-kúton) nyári táborozással kapcsolatos tennivalókat.

Június 28-án Balatongyörök mellett, Vonyarcvashegyen egyházi megáldásban részesítettük László Orsolya és Boglári Tamás házasságát.

Július első hetén lesz a gyerekeinknek a Kastélypark Fürdőben rendezett, közös hittantábora, amelyre a Magyar Unitárius Egyház pályázathirdetéséből 200 lejt nyertünk, amit a gyülekezet és a szülők felpótolnak.

Július második hetén, a Zoltán Csaba presbiter által szervezett, magyarkúti táborban négy gyerekünk vesz részt.

Július 13-án lesz az alföldi unitárius búcsú a már jelzett témakörrel: harang- és templomszentelés-avatás,

Hittanosok évzárója

megemlékezés az első világháború kirobbanásáról, valamint a gyülekezet megemlékezik a Balázi László és Mária lelkészpár negyedszázados füzesgyarmati tevékenységéről. Az ünnep díszvendége Jakab István, a Magyar Országgyűlés alelnöke lesz, de reméljük lelkészek, egyházi és világi vezetőink, testvérfelkezetek lelkészei és hívei, városvezetésünk, erdélyi testvéreink is tiszteletüket teszik ez emlékeztető napon. Addig is folyik a munkánk a templom és környéke rendbetételére, hogy méltóképpen várjuk kedves vendégeinket.

Szép nyarat, pihentető napokat kívánunk mindenkinek a fáradtságos munkák után és jó találkozásokat.

Balázi László

Valahányszor a templomot nézem...

A múlt évezred végén a Kedei Mózes által szerkesztett Vallomás magunkról című kiadvány második kötetében ilyesmiket írtam: „Füzesgyarmati unitárius templomának küszöbén üldögélve nem egy alkalommal, két harangozás között, elnézegetek a váradi hegyek felé, és megfogalmaztam már nem egyszer, hogy életünket megosztották azok a hegyek az otthon és itthon között, de nem választották el. Szoroson egybetartozik a kettő.” Ez most már így van 25 éve. Egy negyedszázad az otthontól távol, a lókodi gyönyörű templomtól, drága szüleink sírjától, a Nyárad-mentétől, Füzesgyarmattól, a szolgálati helyunktől majd a megtartó fészekből, Nyárádszentmártontól, sok szolgatárstól, barátától, ismerőstől, hegyektől, folyóktól. És még így lesz, amíg szolgálati időnk lejár, vagy az elhívó Úristen megengedi. Valóban egybetartozik a két „állomás”, ha lehet e sánta metaforát használni. Minden, otthon magunkba szívott, felerősített erőt, elszántságot felhasználtuk és felhasználnunk itt is gyülekezeti munkánkban, vagy „világi” ténykedésünkben. Papilak nélkül (ma sincs) azért küzdöttünk, hogy saját, mindig hazaváró otthona legyen öttagú családunknak. Egyházközségi életünk központja így a templom maradt. Eredményes és elismert csodaszámba menő gyülekezetépítő és megtartó munkánk védőbástyájára fordítottuk minden gondunkat.

1903-ban, az alig egy évvel azelőtt megalakult gyülekezet (egy papválasztási vita után vált ki a helyi református gyülekezetből másfél száz ember) négy és fél hónap alatt templomot építtetett a tehetősebb családok (100-200 holdasok is voltak köztük, akiket később majd a kommunizmus elűzött a településről) adományából, majd papilakot vásárolt, iskolát indított be (az 1948-as államosításig az unitáriusok leghíresebb iskolája volt, ahol a 40-50 unitárius mellett több tíz református, katolikus, evangélikus és zsidó gyerek is tanult a felekezeti hatalmaskodások, torzalkodások, irigykedések, aknamunkák ellenére). 1911-ben szép torony is épült két haranggal. A templom bejárata fölött fehér mezőben fekete betűs felírás hirdeti: Az egy Isten tiszteletére építették a Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség hívei 1911.

Érdekes a harangok feliratát is megörökíteni, hiszen azokat is teljesen modernizáltuk, mágneses, könnyű meghajtásra szereltetve. A nagyobbik felirata így szól: Cs. Hegyesi István és neje, Barna János és neje hozzájárulásával, Csák János gondnok és Kiss Sándor lelkész idejében készítették a Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség hívei – 1911. Az első kisebbik haragnak nem ismerjük a feliratát, mert azt is mint sok ezer más, elérte háborús végzete, elvitték beönteni. A háború utáni években, amikor egy kicsit megerősödött az eklézsia az emberi és gazdasági veszteségek után, új harangot öntettek meghatározó felirattal: A világháborúba, a harc mezejére elvitt harang

helyett, az egyház 25 éves fennállásának emlékére Rozsos Lajos gondnok, Kincses László lelkész, Sári József pénztáros, Hegedűs Sándor egyházi idejében készült a Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség híveinek áldozatkészségéből 1927. évben. Hívogat az egy igaz Isten tiszteletére, biztatgat hazánk feltámadásának hitére.

A templomot és tornyát az elmúlt 111 illetve 103 év alatt a lehetőségekhez mérten javították. A második világháború után mind nehezebbé vált a helyzete az egyházközségnek. Amint említettük a módosabb híveket osztályellenségként elűldözték a községből, a lelkészek gyakori változása, a jobb megélhetésért való elköltözések nagyon megnyirbálták a gyülekezet lélekszámát, nem utolsósorban, az itt tomboló ateista-kommunista berendezkedés sokakat elidegenített, megfélemlített. De szerényen így is végeztek megtartó, frissítő javításokat, meszeléseket. A mostanihoz hasonló feljavítás azonban nem volt.

Sok sikertelen padfestést végeztünk mi is 1990 óta. Próbáltunk éves meszeléssel védekezni a salétromosodás ellen, de sikertelenül. Egy tavalyi Emmi-pályázat során, egy lelkes presbiterünk pályázatíró csapata segítségével 3 millió forintot nyertünk. A télvég és tavasz folyamán megterveztük az elvégzendő munkák menetét, megfelelő szakembereket kerestünk, árajánlatokat kértünk, szerződéseket kötöttünk. Először a harangok készültek el, és most, ahogy a címadó vers erdélyi költője írta annak idején:

„A harangok csengő-bongó nyelve, / Aggot, ifjat hívogat e helyre.” Húsvét harmadnapján elkezdtük az önkormányzat segítségével kiüríteni a templomot, amely messzemenően anyaggal, munkaerővel segítette és segíti a gyülekezetünk munkáját, amit éveken át kiemelkedő tevékenységünkkel tudunk meghálálni olyan rendezvényekkel, amelyek Füzesgyarmat hírnevét öregbíti itt a Kárpát-medencében és azon túl is. De álljon itt a köszönet a Vadásztársaság új vezetése és tagjai felé is, azért hogy a dísztermüket rendelkezésre bocsátották a felújítás idejére, hogy a szertartásokat, ünnepeket, ünnepélyeket zavartalanul tarthassuk.

A padsorokat teljesen szét kellett szedni, és akkor láttuk, hogy a salétromos fal felőli részük elkorhadt, amiket ki kellett cserélni, a falat is a tégláig leverní egy méteres magasságig, mert megette a salétrom.

A belső felújítást az önkormányzat csapata végezte el. A régi téglapadlót egy gyulai vállalkozó, a Mócz és Mócz Kft. csapata borította be nagyon ízléses padlóburkolattal.

A padokat szintén az önkormányzat javította ki és rakta szakszerűen helyre. A vállalkozó teljesen letakarítva a sikertelen festést kellemes, templomi

barna színre kétszer is lefestette (úgyszintén a bejárati ajtót és ablakkereteket is), ami nem fogja összekenni nyáron sem a hívek ruházatát. A templom külső részét az önkormányzat állványoztatta fel, a falak rendbetételét, meszelését a vállalkozó végezte. Közben már rég elfogyott a pályázati pénz és a máshonnan jött adományok jó része. A torony felállványozását és rendbetételét szintén a vállalkozó végezte (sok munkamozzanatot ingyen, ajándékba), mert a helyieknek nem volt elég állványa. A templom felőli toronyszéchez emelőkosaras tűzoltóautót kellett fogadjunk.

A felújított templom

Látva azt, hogy a kiadások nagyon megszaladtak, adománygyűjtést kezdeményeztünk. A végeredmény eddig még ismeretlen, de be-bejön kisebb vagy nagyobb összeg 1-2 ezertől több tízezerig. Kölcsön is adtunk néhányan pénzt, amit vissza kell adni, kifizetetlen számláink is vannak. Majd megsegít a jó Isten és a lelkes emberek. Jó érezni, hogy negyedszázados munkánk eredményeként mekkora segítség jön az önkormányzattól egy ilyen alkalommal, vagy azt is, hogy különböző civil szervezetekben való sokéves tevékenységünk után a megszólítottak segítségünkre jönnek, legyen az cég, magánszemély, népdalkör, egyesület, lovagrend, vitézi rend, nemzetőrség, vagy olyan közösségek, ahol szolgáltunk,

ahol megfordultunk a huszonöt évünk alatt.

Hogy mekkora lesz a támogatás, arról is be fogunk számolni. Annyi biztos, hogy az elvégzett munka értéke eddig eléri az elnyert pályázat dupláját a sok-sok szívességből, ingyenesen elvégzett munkálatokkal.

Mire beszámolónk megjelenik, már túl leszünk a teljes helyreállításon és az újjászentelésen-avatáson. A helyreállítási, helyrerakodási munka, utolsó simítások, tisztítások napokig tartottak és még tartanak.

Mindenkit, aki segített meghívtunk az ünnepre, egyházi és világi vezetőinket innen és otthonról is, más felekezetek lelkészeit híveikkel. Díszvendégi meghívásunkat elfogadta Jakab István, a Magyar Országgyűlés alelnöke. Reméljük, hogy sokan ünnepelünk együtt és adunk hálát azért a munkáért, amire örökn futotta.

Természetesen van még tennivaló, a toronysisak újrafestése a többi bádoglemezzel, csatornákkal, fém- és faablakokkal, kerítésjavítással és egyebekkel. De az már a jövő kihívása lesz.

Most ünnepelni akarunk, ahogy Mécs László fogalmazta Ady Endre Szétszóródás előtt című versére reflektálva: *„Pedig nézz szét: a szétszórta csapatja / bárhogy adódik, élni akar! / Négy égi tájon szenvedés-ugarba / vetettük ömlő könnyeink vetését: / tél közepén kezdünk tavaszi dalba / s úgy várjuk a vetésünk kikelését, / mert aratás kell: élni akarunk! / Remény-ösvényen a négy égi tájról / indulgatunk neki az új jövőnek.../ Szőlőt akarunk szedni bojtortjáról / s*

*elhisszük, hogy tövisen fügék nőnek; / elhisszük, mert
ÉLNI AKARUNK!!*"

Végezetül álljon itt az az erdélyi szerzemény, amit népdalkörünkkel, híveinkkel együtt énekeltünk, énekelük: „Valahányszor a templomot nézem, / lelkemet rá emelkedni érzem. / Az emberek oda szoktak járni, / gondjaikra enyhületet várni. / A harangok csengő-bongó nyelve, / aggot, ifjat hívogat e helyre. /

Ó, be kész rá menni valamennyi, / e hajlékban vigasztalást lelni. / Ki hajléka, hisz senki sem lakja, / ember mindig gazda nélkül kapja. / Nézd a tornyát, nézd, fölint az égre, / emlékeztet a jó Istenünkre. / Szent ez a hely, minden azt jelenti, / illetlenül meg ne sértse senki! / Égre néző tornya magyarázza, / hogy a templom a nagy Isten háza.”

Balázsi László

Kocsordi Unitárius Egyházközség

Eseményekben gazdag időszakot zártunk ebben a néhány hónapban itt a keleti végeken. Folyamatosan szépítjük, gondozzuk templomunkat Kocsordon, hogy méltó otthona legyen hitéletünk eseményeinek. Ugyanakkor gondot fordítunk arra, hogy más településeken élő híveinkhez is elérkezzen az unitárius közösség megtartó ereje és szelleme.

Rendhagyó istentiszteleten vehettek részt mindazok, akik Kocsodon eljöttek Tina Geels holland remonstráns lelkész nő prédikációjára és az azt követő táncmeditációra. A Húsvét utáni csonkahét vasárnapján, április 27-én a vasárnapi istentiszteletünk az örökélet nagy kérdéséről szólt, melyben Tina az élet átalakulásait a pillangó életciklusaihoz hasonlította. A bebábozódott lárvá gyakorlatilag megsemmisül a gubó belsejében, csak az a kevés DNS marad meg, amely szükséges a nagy átalakuláshoz, hogy színpompás, gyönyörű pillangóként keljen majd szárnyra. Ezután gyakorlatban is meditációs zenére és ősi keresztény hagyományból új életre keltett, méltóságteljes táncal ismerkedtünk. Különleges élmény volt, mely a szó szoros értelmében megmozgatta testünket és lelkünket egyaránt.

A kocsordi küldöttség Hódmezővásárhelyen

Az Anyák Napjának megünneplésére május első vasárnapján került sor, amikor szavalatokkal, énekekkel, virágokkal és süteménnyel kedveskedtünk az édesanyáknak, nagymamáknak.

Május 5-én hétfőn Nyíregyházán a Tégy a Jövőért Egyesület és a Jósza András Múzeum meghívására a Múzeum dísztermében „Unitarizmus és magyarságtudat” címmel előadást tartottam. A munkanap ellenére szép számmal vettek részt az előadáson az érdeklődők mellett az unitárius hívek is. (Az előadásból a hiraanyag után szemelvényeket közlünk)

Május 17-én az Magyarországi Unitárius Nőszövetség alakuló gyűlésén vettünk részt Hódmezővásárhelyen. A kocsordi asszonyok nagy érdeklődéssel vettek részt a munkálatokban és tervekkel, elszánt tenni akarással érkeztek haza.

A június elsején tartott gyermeknap nemcsak az ünnepelteknek, hanem a felnőtteknek is tartalmas istentiszteletet majd azt követően szórakozást ígért és teljesített Kocsordon és Nagykárolyban is.

A hagyományos Beregi Pünkösddőlőre az ünnep szombatján került sor, mely alkalmából két gyermeket is megkereszteltünk.

Június 14-én a Kocsordi Jókai Mór Általános Iskola évváró ünnepélyén Pócsi Gábor, az egyházközség jegyzője valamint futball szakoktató adta át két kitűnő unitárius gyermeknek az év végi jutalomkönyveket. A kitüntetettek Beri Béla 1. osztályos valamint Pap Antónia 3. osztályos tanuló.

Június 22-én hitéről vallást tett Kelemen László 16 éves unitárius ifjú. Az ünnepély az egész közösségünk számára a hitben való megerősödést jelentette.

Unitarizmus és magyarságtudat

Tisztelt Egybegyűltek! Ha hallanak az unitarizmusról, mi ölik az eszükbe, mi az, amit tudnak? Talán a Vallásszabadság törvénye. Esetleg Torockó vagy a Székelyföld gyönyörű falvai. A megmaradt rovásírásos emlékek, melyhez kapcsolódhat, hogy az unitárius a legtisztább magyar vallás.

Már volt alkalmam részt venni olyan gyűlésen, melyen az egyik atyafi bizonygatta nekem, hogy Kálvin

János becsületes magyar ember volt, éppen, mint Dávid Ferenc. Hogyan is jutottunk el eddig, kérdezhetjük?

Amint a fenti történet is mutatja, kialakulnak ilyen és ehhez hasonló mítoszok és formálják a köztudatot. Jelen előadásomban kísérletet teszek arra, hogy a legenda és mítosz fátylát fellebbentsem. Remélhetőleg tisztább képünk lesz arról, hogyan is kötődik az unitarizmus a magyarsághoz valamint a magyarság az unitarizmushoz.

Az elején kezdve Dávid Ferencel: az ő születési neve Franz Hertel volt és Kolozsváron látta meg a napvilágot. Apja varga vagy tímár volt, tehetős, de nem a leggazdagabb réteghez tartozott. Az Óvárosban akkor a szászok laktak, maga Dávid Ferenc is a szász nemzethez tartozónak vallja magát.

Mi unitáriusok gyakran vagyunk említve a vallásszabadság törvénybe iktatásának kapcsán. Ugyanakkor tagadhatatlan, hogy már volt előképe a türelmes Erdélyben a népek, rendek egymás mellett élésében annak, hogy törvénybe iktatták a szabad vallásgyakorlatot. Mindenesetre nem olyan romantikusan képzelhető el magának a vallásszabadság törvényének a beiktatása, ahogy mi unitáriusok látni szeretnénk. Kőrösfői Kriesh Aladár festményén a lánglelkű próféta ihletésére kerül a törvény a vallási határozatok közé. A történeti tapasztalat azt mutatja, nehéz küzdelmek árán sikerült kialakítani ennyi felekezetet és náció együttélését az akkori Magyarországon.

Dávid Ferenc az erdélyi magyar lutheránusok második, a reformátusok és az unitáriusok első püspöke 1510, újabb felfogás szerint 1520 körül született Kolozsváron. Élete ideje alatt nagy változások következtek be Kolozsváron.

Milyen is lehetett az akkori város? Erős falrendszerrel vették körül, polgárai aránylag védelemben éltek. Sok céh működött, számuk gyarapodott. Kereskedői messze földre vitték a termékeket. Ezért is kapta a kincses város nevet.

A mohácsi vész után a három részre szakadt országban Kolozsvár szerepet kap a nagypolitikában is. Bár Gyulafehérvár marad Erdély fővárosa, Kolozsvár is helyt ad országos jelentőségű eseményeknek. 1556-ban a kolozsvári országgyűlésen ismerik el fejedelemnek János Zsigmondot, akinek nagykorúságáig Izabella királynét bízzák meg a kormányzással.

Ebben az időben 6000 fős lakossága lehetett Kolozsvárnak, fele szász, fele magyar. Képviselőik felváltva gyakorolják a város vezetésében a hatalmat. Nagy változást hoz a reneszánsz és a reformáció. Többször is elűzik a szerzeteseket, majd a város lakossága megismerkedik az egyre inkább radikalizálódó reformáció irányzataival. 1557-ben itt létesül az egyik legrangosabb főiskola, mely messze földről ide vonzza a tudósokat, így Erdély szellemi fővárosává válik Kolozsvár. A várost a belső törvények szerint igazgatták, akár egy kis republikának is lehetne nevezni. Innen indul David Ferenc.

A modern történetírásban maguk az unitáriusok sem képviselik azt az álláspontot, hogy Dávid Ferenc géniusza teremtette meg az egyházunkat. Viszont az is elgondolkodtató, hogy a szakirodalom, ha észleli is, de nem említi Dávid Ferencnek és körének hatását és szellemi teljesít-

ményét, hiszen csak propagandistának említi Miguel Serveto, Giorgio Biandrata, Faustus és Laelius Sozzinni és Vehe Glirius Mátyás tolmácsolásában. Ugyanakkor az is tény, hogy a szellemi áramlatok rendjén éppen Dávid Ferenc szintetizáló képessége volt az, ami megteremtette a lehetőségét egy népegyház létrejöttének. Ebben elengedhetetlen volt az is, hogy a reformáció szellemében anyanyelven legyen elérhető a tudás. Példa erre két műve az 1567-ben megjelent Rövid magyarázat és Rövid útmutatás, amelyekben bonyolult teológiai értekezéseket tesz érthetővé laikusok számára is.

Kolozsvár 1570-re már unitáriussá lett. Ehhez kapcsolódik a kerek kő legendája, melyben Dávid Ferenc a gyulafehérvári hitvita után erről a kerek kőről hirdette tanítását, melynek hatására a város unitáriussá lett.

Az erdélyi magyar egyházak püspökeként fontos feladata volt a szász területeken kívül eső egyházi élet megszervezése illetve annak a dogmatikának, hitelvi eszmerendszernek a kidolgozása, mely egységesíteni képes az itt élő protestánsokat. Ez egy külön dolgot igényelt a tárgyat képezheti.

Itt csak annyit szeretnék kiemelni, hogy már 1559-ben rendkívüli szellemi és üdvtörténeti jelentőséget, tulajdonít Erdélynek. A De falsa et vera... Erzsébet angol királynőhöz intézett ajánlásában magasztalja a királynő korán elhunyt testvérét VI. Edwardot, aki az üldözött protestánsok menedékévé tette országát, ugyanúgy, mint János Zsigmond Erdélyt. Kifejti, hogy olyan uralkodót szolgálhat, akitől idegen a vallás tüzzel-vassal való terjesztése. A vallási tolerancia a hatalom törvényességének argumentumává vált.

A Várad hitvita mindenesetre magyar nyelven zajlott 1569-ben Dávid Ferencék nem győzik hangsúlyozni, hogy nem követelik a vesztés megbüntetését. Ez a mozzanat ugyanakkor bizonyíték a saját teológiai nézetek igazsága mellett.

Múltunkat a maga bonyolultságában kell megismernünk. Itt szeretném megemlíteni, hogy Dávid Ferenc élete a börtönben ért véget 1579 novemberében. Azóta is Déva vára nagy szerepet tölt be az unitáriusok életében, emléktábla őrzi nevét, illetve évente zárandoklatra kerül sor emlékezve alapító püspökünkre.

Befejezésül Török Tamás Unitáriusok c. könyvéből idézek: „Egy falut templomának tornya tájol, egy közösséget: történetének kimagasló alakjai. Az unitárius – eredetileg egység hívő – egyház betájolását, az alapító Dávid Ferencet nem számítva, olyan óriások segítik, mint Ralph Waldo Emerson, a múlt század talán legnagyobb amerikai író-gondolkodója, vagy ha hazakanyarodunk: Bölöni Farkas Sándor, Amerika magyar felfedezője, de Orbán Balázs is, akit „a legnagyobb székegynek” ismerünk, s végül, de aligha utolsósorban századunk majdnem bizonyosan legnagyobb zeneszerzője és világszerte legismertebb magyarja, az évszázad legnagyobb magyarjaként is tisztelhető Bartók Béla. Hozzátenném, hogy legtöbbjük személyes döntés alapján lett unitárius.”

Bartha Mária Zsuzsánna

Dél-dunántúli Unitárius Szórványegyházközség

Erdélyi majális Cserkúton (2014. május 10.)

A majálistozók csapata

Reggel még az eget kémleltük, amikor pár társunk a Babás-szerkövek felé vette az útját. Pár kis felhő nem ellenfél, döntöttük el. És így lőn. Szorgos kezek takarították a pityókát, hagymát, csiperkét, vágták a frissen vásárolt disznóhúst, szóval minden a maga rendjén folydogált. Akárcsak a kis patak, ami a kis horgásztavat táplálta. Aztán dél körül a három bográcsnak is lett gazdája és elkezdődött a főzés. Egyet csak úgy erdélyiesen, egyet magyarosan (csípősen), egyet meg, ahogy sikerül. Ropogott a száraz fa az üstök alatt, kissé nyeltük a füstöt is, de mire megjöttek a meghívottak, készen állt a gulyás. A turisták is visszajöttek, mindnyájan, láb és kéztörés nélkül. Szóval minden rendben. A zenét is mi szolgáltattuk és a sörpadok körül egyre nagyobb tömeg gyülekezett. Apropos gyülekezet! A szervezők között ott köszönthettük az Erdélyből Elszármazott Magyarok Klubja és az Erdélyiek Klubja mellett a Dunántúli Unitárius Egyházközséget is. A mintegy százfős majálistozók

több mint negyedét mi képviseltük. Egyszóval az idő jó volt, a gulyás jól fogyott, az élőzene is bevált, minden folyt (még kevés noha bor is) a megszokott rendjén. Estig, amikor a fellépők után táncra is perdülhetünk. Már, aki még bírta a napi strapa után. És sokan bírták.

Jövőre? Már másnap újra tervezni kezdtük. Vagy Cserkúton, vagy máshol. Mert kell egy kis... kikapcsolódás, beszélgetés a mindennapok rohanása után.

Egyébként a juhtúrós csiperkegombát mindenki megdicsérte. Előételként én készítettem és szolgáltam fel. Olyan erdélyies volt. Öregségemre talán vén szakács leszek!

Konfirmálás Pécsen

Máté Ernő lelkész és a konfirmálók

2014. június 8-án két ifjú konfirmált, név szerint Lakatos Kitti és Faluvégi Ármin. Isten áldása legyen további életükön.

Bandi András

Észak-magyarországi Unitárius Szórványegyházközség

A miskolci központú szórványegyházközségben június folyamán két kiemelkedő eseményre került sor.

Június 8-án, pünkösd ünnepén két fiatal ifjú: ifj. Elekes Huba és Kriza Áron tett bizonyosságot unitárius hitéről a konfirmációi szertartás keretében és vett először úrvacsorát a hívek közösségében.

Június 29-én Főnagyságon került sor, az immár hagyománnyá vált szabadtéri istentisztelettel egybekötött gyülekezeti találkozónkra. A kora reggeli találkozást bőven kárpótolta a festői környezet, mely ismét lehetőséget adott arra, hogy a hétköznapi munka és rohanás után egy pillanatra megálljunk és megcsodáljuk Isten teremtett világának szépségét. Az alkalomra sokan érkeztek közelről és távolról egyaránt, a találkozásra való igényt nagyszerűen kifejezi

A konfirmandusok és a lelkész házaspár

Gyülekezeti találkozó Fónagyságon

az, hogy voltak, akik 120 kilométert utaztak, hogy együtt lehessenek hittestvéreikkel.

Az istentisztelet meghittsége után a közösen elkészített ízletes bográcsos elfogyasztására került sor. A délutánig tartó találkozó ismét lehetőséget adott arra, hogy jobban megismerjük egymást és a kötetlen beszélgetések által bepillantást nyerjünk egymás életébe, örömeibe és nehézségeibe egyaránt.

Hiszem, hogy az együttlét örömeivel mindnyájan gazdagabban tértünk haza otthonainkba, amit mi sem bizonyít jobban, mint az, hogy már a következő találkozó lehetőségét terveztük.

Kriza János

nő k s z ö v e t s é g b e n

Megalakult a Magyarországi Unitárius Nők Országos Szövetsége (MUNOSZ)

Az alábbiakban az alakuló ülés jegyzőkönyvéből idézünk ízelítőt adva a találkozó teljes programjáról: az előadások, a megemlékezések és a vidám együttlét örömeiről. (Dr. Hatfaludy Zsófia MUNOSZ tag)

A megjelentek országos nőszövetséget kívánnak létrehozni, melynek fő célja összefogni a magyarországi unitárius női egyháztagokat, az unitárius hitvallás szellemében erősíteni a közösségi életet. A nőszövetség feladata a család, a gyermekek, idősök, rászorulók gondozása terén ugyanúgy, mint az egyéni feladatok terén útmutatást, erősítő közösséget adni az egyház női tagjainak. A nőszövetség céljai elérése érdekében hirdeti és követi Jézus tanításait, a valláserkölcsei élet igazságait, a szeretet kettős parancsolatát helyezve tevékenysége központjába.

Dr. Szent-Iványi Ilona megnyitja az ülést, és felkéri Kiss Tündét, mint az ülés házigazdáját, hogy mondja el köszöntő beszédét.

Kiss Tünde köszöntőjét követően köszönti Asztalos Klárát, az UNOSZ titkárát, aki beszédében üdvözlí, hogy a hódmezővásárhelyi unitárius nőszövetség dr. Zsakó Arankát választotta névadójának, akinek bemutatja életpályáját, majd a névadó által készített csipketerítőt ajándékoz a nőszövetség részére. Kiss Tünde Asztalos Klára köszöntését követően felkéri Bartha Zsuzsa lelkészt az áhitat megtartására, melyre a megjelentek átvonulnak a templomba.

Áhitatot követően dr. Szent-Iványi Ilona javasolja, hogy az ülést dr. Hatfaludy Zsófia vezesse. (1/2014. május 17. sz. határozat: A megjelentek egyhangúan megválasztják dr. Hatfaludy Zsófiát az ülés vezetésére.)

Az ülésvezető felkéri a megjelenteket, hogy válasszanak maguk közül egy jegyzőkönyv-vezetőt, két

hitelesítő személyt. Javaslatot tesz jegyzőkönyvvezetőnek Zomboriné dr. Pap Zsófia, jegyzőkönyv hitelesítőkné Kiss Tünde és Tóthné Erdő Mária személyére. (2/2014. május 17. sz. határozat: A megjelentek egyhangúan megválasztják Zomboriné dr. Pap Zsófiát az ülés jegyzőkönyvének vezetőjeként és Kiss Tündét, valamint Tóthné Erdő Máriát hitelesítőjeként.)

Az ülésvezető felkéri a megjelenteket, hogy nyilatkozzanak, elfogadják-e a 2014. március 26-i ülésen javasolt elnevezést az alakuló szervezet nevéként. (3/2014. május 17. sz. határozat: A megjelentek egyhangúan elfogadják, hogy az alakuló nőszövetség neve Magyarországi Unitárius Nők Országos Szövetsége, rövidített neve MUNOSZ.)

Az ülésvezető felkéri dr. Mihály Noémi Klára ügyvédet, ismertesse az alapszabály tervezetét. A tervezetet a jelenlevők áttekintik, módosító javaslatokat megvitatják, és a tervezetben átvezetik.

Az ismertetett alapszabály alapján dr. Hatfaludy Zsófia felkéri a megjelenteket, mint alapító tagokat, hogy kezdeményezzék a Magyarországi Unitárius Nők Országos Szövetségnek létrehozását. (4/2014. május 17. sz. határozat: A megjelentek egyhangúan elhatározzák a Magyarországi Unitárius Nők Országos Szövetségének megalakulását, elfogadják a jelen jegyzőkönyvhöz mellékelt Alapszabályt, és azt a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete közgyűlése el terjesztik elfogadásra.)

Az ülésvezető felkéri az alapítókat, hogy tegyenek javaslatot a nőszövetség elnökségi tagjaira. A hattagú elnökség vezetője és egyben az egyesület képviselője az elnök. A elnök mellett önálló képviselő az alelnök, míg további 4 elnökségi tag (titkár, jegyző, pénztáros, tanácsadó lelkész) segíti az elnökség munkáját a közgyűlések közötti időszakban.

Választási bizottság tagjaiként Kissné dr. Novák Évát és dr. Karamánné Kiss Juditot jelöli. A javaslatok alapján az alapítók meghozzák az alábbi határozatot: (5/2014. május 17. sz. határozat: A jelenlevők egyhangú határozattal megválasztják Kissné dr. Novák Évát és dr. Karamánné Kiss Juditot a választási bizottság tagjaivá.)

A jelenlevők szóbeli jelölései alapján összeállításra kerül a nőszövetség elnökségi tagjaira jelöltek listája. A levezető elnök felkéri a jelölteket, hogy nyilatkozzanak arról, a jelölést elfogadják-e és felkéri arra, hogy mutakozzanak be. A jelöltek névsora: Borhné Szűcs Mariann, Chehadé Boér Judit, Hegedűsné Pálfi Csilla, Kiss Tünde, Léta Erika, Sigmund Julianna, Szőke Lidia, Wengerter Bernadett, dr. Szent-Iványi Ilona (lelkész).

A bemutatkozások után a választási bizottság tagjai kiosztják a szavazólapokat, és felhívják a választók figyelmét arra, hogy érvényes szavazathoz csak 5 világi tag és 1 lelkész tag választható. A levezető elnök 10 percre felfüggeszti az ülést, mialatt a szavazatok leadhatóak. A választási bizottság tagjai a szavazatok összegzése céljából elvonulnak.

Lakatos Csilla lelkész előadását követően a levezető elnök bejelenti az ülés folytatását, és felkéri a választási bizottságot, hogy hirdesse ki az eredményt.

A választási bizottság nevében Kissné dr. Novák Éva bejelenti, hogy a választás eredményeképpen az elnökség választott tagjai: Borhné Szűcs Mariann (17 szavazat), Kiss Tünde (32 szavazat), Léta Erika (32 szavazat), Sigmund Julianna (27 szavazat), Szőke Lidia (23 szavazat). Lelkész tag: dr. Szent-Iványi Ilona.

A nőszövetségi találkozó résztvevői

A szavazatok alapján Magyarországi Unitárius Nők Országos Szövetsége elnökségi tagjai 3 éves időtartamra a fent felsorolt 5 + 1 személy.

A tagság hatályba lépése: az egyházkerületi közgyűléssel létrehozott nőszövetség megalapításáról szóló határozathozatal napja. (6/2014. május 17. sz. határozat: Az alapító tagok egyhangú határozatukkal elhatározzák, hogy a rendes tagok éves tagdíja 3000 Ft. 7/2014. május 17. sz. határozat: Az alapítók felkérlik a nőszövetség elnökségét, hogy terjesszék a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete Közgyűlése elé a jelen ülés iratait, a nőszövetség alapszabályát, elfogadás és belső egyházi jogi személy nyilvántartásba vétele céljából.)

**Dr. Hatfaludy Zsófia, Zomboriné dr. Pap Zsófia,
Kiss Tünde, Tóthné Erdő Mária**

gyermekoldal

A jó föld

Nem tudom, van-e közületek olyan, aki szeret kertészkedni? Van-e valaki, aki már valaha elültetett valamit? Néhányan talán már kipróbálták maguk is, vagy legalább is látták, ahogy szüleik vagy nagyszüleik virágot, zöltséget vagy valamilyen gyümölcsfát ültettek el. Sok munka van egy kerttel. Mire is van szükség a kertgondozáshoz? Lapátra, az ágyások felásásához és a talajlazításhoz. Gereblyére, eltávolítani a kisebb-nagyobb köveket, majd elsimítani a földet. Szükség lehet kapára is, kiszedni a gyomokat, amelyek ellephetik a kertet, ha nem vagyunk elég gondo-

sak. Fontos a trágyázás, a talaj termékenységének megőrzéséhez, a hiányzó tápanyag pótlásához. Meg persze kell egy jó locsoló is locsolni a kertet, ha nagy a szárazság. Jaj, és majdnem elfelejtkeztem a legfontosabb dologról! Kitaláljátok, hogy mi lehet az? Persze, hogy a vetőmag! Nem lehet kert vetőmagok nélkül. No, akkor most minden megvan ahhoz, hogy nagyszerű gyümölcs és zöltség termésünk legyen.

Jézus minden szívhez utat keresett ezért szeretett történeteket mesélni. Példázatokat mondott, hogy segítsen az embereknek megérteni tanítását. A sokféle példázattal nemcsak különböző oldalról mutatta be az igazságot, hanem hallgatóinak felkeltette az érdek-

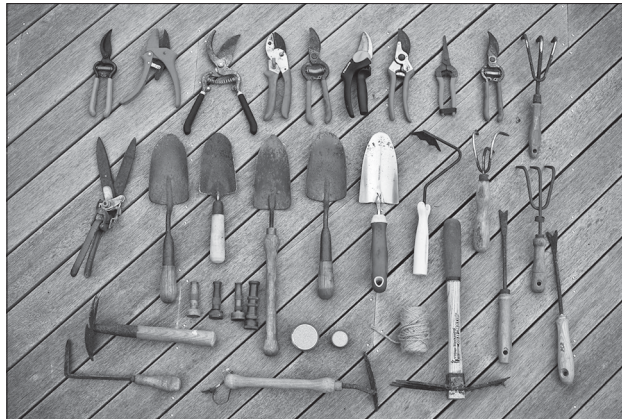
lődését a mindennapi életükből vett képekkel. Senkit sem mellőzött és senkit sem felejtett ki, mindig együttérzéssel és szeretettel szólt hozzájuk. Tanításai – amelyeket összekapcsolt a gyakorlatból és a természetből vett képekkel –, teljesen lekötötte a hallgatók figyelmét. Később, ha ránéztek azokra a dolgokra, amelyekkel tanításait szemlélítette, könnyebben visszaemlékeztek a hallottakra. A homályos kérdések megvilágosodtak és a nehezen érthető dolgok nyilvánvalóvá lettek.

Egy nap egy gazdáról mesélt, aki kiment a szántóföldjére vetni. Ahogy szórta a vetőmagot, egy részük az útra esett. Odarepültek a madarak, és mind felcsipegették. Más magok köves talajra hullottak,

ahol sekély és kevés volt a termőföld. Ezek gyorsan kikeltek, mert nem voltak mélyen a földben. Amikor a nap fölkelt, megperzselt a növényeket, és mivel nem gyökereztek mélyen, teljesen elszáradtak. Megint más magok a tüskés gyomok közé hullottak, ahol kikeltek, de a felnövő gyomok elnyomták és megfojtották őket. A magok egy része azonban jó termőföldbe esett, felnőtt és termést hozott. Az egyik százszor, a másik hatvanszor, ismét másik harmincszor annyit termett, mint amennyit a gazda vetett.

Mit gondoltok vajon Jézus tényleg arról beszélt, hogy hogyan kell egy magot elültetni? Nem. Ez is egy példázat, vagyis a történetnek van egy másik, sokkal mélyebb jelentése. Jézusnál a mag Isten szavát jelképezi, a termőföld pedig azokat az embereket jelenti, akik hallják az Ő szavát. Sokszor az emberek bár hallják Isten szavát, mégsem értik és nem is eszerint cselekednek. Ők olyanok, mint az útfélre esett

magok. Itt sosem fog kikelni és termést hozni semmi. A mag, amely a köves talajba hullott, arról szól, aki meghallgatja az üzenetet, és azon-

nal örömmel fogadja, de amikor elmúlik az újdonság varázsa, az emiatti izgalom elhalványul, elveszti a hitét. Ezért, az nem gyökerezik meg a szívében, csak rövid ideig él benne. A tüskés gyomok közé esett mag azt jelképezi, amikor valaki meghallgatja ugyan az üzenetet, és el is fogadja azt, de hamarosan a földi élet gondjai, vagy a meggazdagodásra való törekvés elfojtja benne Isten üzenetét, ezért nem hoz termést. Az,

aki hallja az üzenetet, meg is érti, és megpróbál a mindennapokban is eszerint élni, olyan, mint a jó termőföld. A jó talajba vetett mag gyökeret ereszt és termést is hoz: az egyik a vetőmag százszorosát, a másik a hatvanszorosát, ismét másik pedig a harmincszorosát.

Jézus azt tanította, hogy Isten azt szeretné, hogy mi ilyen termőföldek legyünk. Mennyei Atyánk segít, hogy meghalljuk az ő tanítását. Beveti életünket újra duzzadó maggal, erővel, hogy nekifeszülhessünk a mindennapoknak! Megtapasztalhatjuk erejét és szeretetét a természetben és az egész világban, de megtapasztalhatjuk ezt az erőt személyesen is az életünkben, csak olyan földdé kell válni, amely befogadja ezt a szeretetet, és olyan maggá, amelyik kész életté növekedni. Ezért időről időre vizsgáljuk meg az életünket, a szándékainkat és a cselekedeteinket, hogy meglássuk, közülük melyik erősíti és segíti az istenfélő életet.

Keressd meg és húzd ki a következő szavakat a négyzetrácsból! A szavak vízszintesen, függőlegesen vagy átlósan helyezkednek el.

A	T	H	I	D	L	Ö	F	Ó	T	N	Á	Z	S	S
B	E	Ú	V	E	T	Ő	M	A	G	K	X	L	I	O
J	R	T	G	J	S	E	K	É	L	Y	M	A	K	H
É	M	F	Y	E	F	Z	G	O	S	T	Y	L	H	I
Z	É	É	O	V	Z	G	A	Z	D	A	S	B	E	T
U	S	L	M	O	G	P	P	Í	R	U	Á	M	G	P
S	E	G	C	É	M	É	L	Y	S	Q	T	A	D	Ú
N	DI	D	Ő	Ü	H	L	K	Ó	R	L	Í	D	L	I
C	Ö	S	C	T	X	D	G	S	U	Ú	N	Á	Ö	N
F	Y	V	T	Ö	I	Á	L	Y	M	X	A	R	F	A
A	B	B	É	E	J	Z	T	P	Ö	Ü	T	C	Ő	P
N	R	Ű	D	N	N	A	Y	U	Q	K	V	F	M	Í
Ó	A	S	E	F	Y	T	M	V	Ú	Ű	É	H	R	D
J	A	L	A	T	S	É	K	S	Ü	T	Ü	R	E	K
Q	K	Ö	V	E	S	T	A	L	A	J	Z	Ű	T	J

gazda, gyom, gyöker, hit, Isten, Jézus, köves talaj, madár, mély, nap, növény, példázat, sekély, szántóföld, tanítás, termés, termőföld, tüskés talaj, útfél, vetőmag

Az oldalt összeállította: Szász Adrienne

Áldozócsütörtök

Áldozócsütörtök, a húsvétvasárnap és a pünkösd közötti hét naptári hét, hétszer hét, azaz negyvenkilenc (pünkösdvasárnapkal együtt ötven) nap közül a negyvenedik nap. Az *Apostolok Cselekedetei* 1. rész szerint a „feltámadt” Jézus eddig a napig „tanította” a tizenkét apostolt „titkos”, Jézus életében el nem hangzott „keresztény” dogmákra és rítusokra, majd ezen a napon „testi valóságában” „felszállt a mennybe”.

Erre az újszövetségi hagyományra szívesen hivatkoztak *pseudoepigráf*, azaz valótlan címfeliratú, vagyis hamis szerzőségű ókeresztény iratok a másodiktól ötödik keresztény századig. Ilyenek voltak például a „Tizenkét apostol levele”, amely ezekre az állítólagos jézusi tanításokra vezette vissza többek között Pál apostollá választását, mely az újszövetségi hagyomány szerint évekkel később, Pál szívbeli megtérése, másként szólva, belső, isteni ihlete folytán következett be. Ehhez hasonló volt a „Didaszkhalia”, amelynek a szövegében Jézus és a tizenkét apostol állítólag már a keresztény Római Birodalom egyházi rítusait „beszélték meg” egymással.

A modern unitárius egyház áldozócsütörtökön a tizenkét apostol új öntudatra ébredését ünnepli, azt

ünnepli, hogy többé nem engedtek a széthúzás és a gyáva hitetlenség erőinek, hanem Mesterük hiányában is hirdették a kereszténység erkölcsi tanítását, amely még akkor is megáll, ha soha egyetlen csoda sem történt!

„**Urunk mennybemenetelének ünnepétől**” a modern **unitárius konfirmációig**. A katolicizmus az áldozócsütörtököt, a „csoda” dogmájára hivatkozva, „*Ascensio Domini (nostri)*”, azaz „*Urunk mennybemenetelének ünnepe*” néven vezette be. Az unitárius egyház az ünnepet a Róma és a protestantizmus közötti egyházszakadás útján, mint szerves örökséget fogadta el, és töltötte meg fokozatosan új tartalommal.

Az „áldozócsütörtök” elnevezés a magyar katolikus egyházi szóhasználatból származik, arra utal, hogy a katolikus egyház csak egy évben egyszer követelte meg híveitől az „oltáriszentségből” (a mi protestáns szóhasználatunkban úrvacsorából) való részesedést, húsvét környékén. Áldozócsütörtök volt az utolsó nap, amelyen ha valaki húsvétkor vagy azután nem részesült a „szentségből”, még pótolhatta, anélkül, hogy az mulasztásnak számított volna.

Az eddigiek is hozzá járulhattak a népi vallásosságon átszűrődve ahhoz, hogy az unitárius egyházban a konfirmáció, és így a fiatal hívek első úrvacsorálása, a hagyomány szerint általában áldozócsütörtökön történik.

Pünkösd

„*De eljő az óra, és az most vagyon, amikor az igazi imádók lélekben, és igazságban imádják az Atyát: mert az Atya is ilyeneket keres, az ő imádóiul. Az Isten lélek: és a kik őt imádják, szükség, hogy lélekben és igazságban imádják.*” (János evangéliuma 4,23-24., a Károli-fordítás alapján)

A „pünkösd csoda” az apostolok igehirdetésének kezdetéről, az első keresztény pünkösdről fennmaradt legenda. Ez a történet az *Apostolok Cselekedetei* 2. részében szerepel. A pünkösd szó az ógörög *pentekosztéből* származik, azt jelenti „ötvenedik”. A történet szerint a húsvétra következő ötvenedik napon, azaz pünkösdkor a tizenkét apostolra lángnyelvek formájában alászállt a szentlélek. Az apostolok a korszakban ismert világ legkülönfélébb részeiből érkezett jeruzsálemi zarándokok előtt Isten lelkének ihletésére mindegyik zarándok saját anyanyelvén hirdették a kereszténységet.

Pünkösd, mint az új, erkölcsi törvény jelképe. A bibliai hagyomány szerint kezdetben hetven nép volt, mivel hetven nyelv született a „bábeli nyelvezavar” idején. A kereszténység a korai századokban magát többnyire új, egységes nemzetként határozta meg, így kézenfekvőnek látszik a „pünkösd csoda” olyan ma-

gyarázata, mely a nyelvek közötti különbségek „eltörlesztésében” egy „új aranykor”, az „édenkerti állapot visszaállítása” felé tett „első lépést” látja. De lehetséges ennél egyszerűbb, a „csodát” és a zsidó apokaliptikát mellőző, unitárius magyarázat is.

Kapcsolatba lehet hozni a világ legkülönbözőbb tájairól származó zarándokok soknyelvűségét, mint jelképet, az ószövetségi „hetven nyelven” anélkül is, hogy ezzel egy természetfeletti aranykor eljövételét vetítenénk előre akár az apostolok korához, vagy akár a mi korunkhoz képest.

A rabbinikus hagyomány szerint, amikor a Tízparancsolat elhangzott a Sínai-hegyen (lásd *Kivonulás könyve* [Exodus] 20. rész) a héber mellett a világ népeinek hetven nyelven is elhangzott. A „pünkösd csoda” lehet, hogy a Jézus tanításával kezdődő és Jézus halálával átmenetileg megszakadó, majd pünkösdkor, az apostolok szívében az isteni lélek „lobogó izzásával” (*Kivonulás könyve* [Exodus] 3,2.4.; 24.17.; *Második Törvénykönyv* [Deuteronomium] 4,24.; 9,3.) újból megkezdődő és tanítványaik, a keresztény világ útján mindörökké tartó új, keresztény, erkölcsi törvényhozásként is értelmezhető, melyben az emberi szívben lakozó szentlélek formájában Isten nyilvánul meg.

A szentlélek, mint Isten ereje, „anyaga” és „kiáradása”. A pünkösd Isten szentlelkének ünnepe. Mi, unitárius keresztények, tudjuk hogy a szentlélek nem

egy, az Atyaistentől megkülönböztethető „isteni személy”, hanem az Ő ereje (Lukács 1,35.), amely az ember szívében élő, vagyis az embert éltető szellem (Teremtés könyve [Genézis] 2,7.; Korinthusiakhoz írt I. levél [IKor.] 3,16.; 6,17.; 8,19.) vagy (másként mondva) a lélek. Úgy is mondhatnánk, az emberben lakozó lélek Isten „kiáradása”, magyarul szólva Isten megnyilvánulása az általa teremtett világban.

Jézus szavai, hogy „Isten: lélek...” (János 4,24.), azt jelentik, hogy a teremtett világban lévő anyagnak, amelyből a világmindenség felépül, Istenben, mint végtelen, örökkévaló és kezdet-nélküli személyes valóságban, a lélek felel meg. Ő a (szent)lélek teljessége és végső forrása.

Valójában még a „kiáradás” is csak jelkép: „...Isten minden mindenkiben” (Korinthusiakhoz írt I. levél [IKor.] 15,28., lásd továbbá: Zsoltárok könyve 32,11.; 33,1.; 34,3.; 35,9.; 37,7.; 62,2.6.8.; 63,12.; 64,11.; 97,12. és; 104,34.), így a szentlélek egy. A „kiáradás”, mint jelkép, azt szemlélteti, hogy miként lehet egyszerre, párhuzamosan jelen a világmindenségben az anyag és a világmindenség részét képező emberben Isten lelke, amely minden ember szívében benne lakik.

Isten az emberben: szentlélek avagy „igecsíra”. „Őbenne élet vala, és az élet vala embereknek fényessége. És az fényesség setétekben (sötétségben) fénylik, és az fétetek (»feketék«, ti. sötét[lelkűek]) őtet meg nem foglalták (nem fogadták magukba)... Igaz világ(osság) vala, ki megvilágosajt minden embert, e világba jövőt (ti. megszületőt). E világban vala, és e világ őmiatta lőtt, és e világ őtet meg nem esmérte. Tulajdon önnébejött (övébe jött), és önnéi (övéi) őtet nem fogadták. Valamennyen kedig (pedig) fogadták őtet, adott önekik

hatalmat Isten fiaja lenniék... És az ige lőtt testté, és lakozik mibennünk (!)...” (János evangéliuma 1,4-5.9-12.14. a Huszita Biblia fordításában)

A modern unitarizmus sok képviselője némileg félve veszi elő a negyedik újszövetségi evangéliumot, János evangéliumát, mivel az egyházak többsége, e sorok írója szerint hibásan, innen eredezteti Jézus istenítését, mivel úgy tűntetik föl, mintha a János előszavában lévő ige (görögül „logosz”) Jézus, mint „a szentháromság második személye” volna. Pedig itt az ige a világban lakó emberek által egyenként „befogadott” vagy „be nem fogadott” erőként szerepel! Sőt, elhangzik, hogy „az ige testté lett, és mibennünk lakozik”! Persze az egyházak többsége „köztünk”-ként fordítja az eredeti ógörög újszövetségi szövegben itt szereplő egyik úgynevezett előjárószót, viszont a szó természetesebb értelme „benne”, és nem „közte”.

Sok ókeresztény író szerint az emberekben Isten „kiáradásához”, avagy „anyagához”, az igéhez (logosz) tartozó, annak részét képező „szellemi magvak”, avagy (a szó ógörög eredetijét a „logosz szpermatikoszt” némileg pontosabban fordítva) „igecsírák” laknak, ezek az emberek lelkei. János előszava ezt a tanítást látszik igazolni. Így Jézus nem az ige kitüntetett megtestesülése, Isten szava, azaz igéje mindannyiunkban megtestesült.

Nem nehéz észrevenni, hogy a bibliai képekben Isten szentlelke és igéje, az emberben lakozó lélek és „igecsíra” felcserélhető fogalmak. A szentlélek és az ige nyilvánvalóan azonos egymással, egy valóság. Ez a valóság a mi Örökkévaló Egy Igaz Istenünk, szerető Édes, Jó Atyánk, Aki bennünk lakozik! (Kivonulás könyve [Exodus] 25,8.)

Tóth Tamás Zoltán

hírek, események

Iskolai hitoktatás

A kötelező iskolai hitoktatás megszervezése állandó témája az elnökségi üléseknek. Egyházunknak nem csak a lelkészi, de világi vezetői is szívükön hordozzák a probléma megoldását. Kászoni József püspöki helynök körlevelében fordult több fővárosi és megyei általános iskola igazgatójához és kérte, hogy értesítsék amennyiben van unitárius 1., 2., illetve 5., 6. osztályos tanulójuk. A felhívásnak köszönhetően a 2014/2015-ös iskolai tanévre több

gyermek jelentkezett Budapesten és vidéken is. Az elkövetkezendő időszak feladata lesz a hitoktatók kiválasztása.

Reformáció Emlékbizottság

Elekes Botond főgondnok a tihanyi Nostra Aetate konferencián megbeszélést folytatott több egyházi vezetővel, jelezve, hogy egyházunk nem kapott meghívást az emlékbizottságba. A megbeszélés folytatásaként főgondnok, püspöki helynök és jegyző május 6-án találkozott és megbeszélést folyta-

tott dr. Hafenscher Károly miniszteri biztossal. A megbeszélésen a MUE ME vezetői kifejezésre juttatták azt a jogos igényüket, hogy a magyarországi unitárius egyházkerület formálisan is tagja legyen a Reformáció Emlékbizottságnak. Az Emlékbizottság mellett négy munkabizottság is működik. A miniszteri biztos meghívására dr. Szent-Iványi Ilona lelkész is meghívást kapott a vallásközi munkabizottságba, mivel PhD témája is a vallásközi párbeszéd volt.

Megjelent a revideált új fordítású Biblia

A Magyar Bibliatársulat gondozásában megjelent a revideált új fordítású Biblia, 2014 tavaszán. A magyarországi unitárius egyházkerület teljes jogú tagja a Bibliatársulatnak, az elnökségbe az egyház vezetősége dr. Szent-Iványi Ilona lelkészt delegálta.

2014. április 27-én, vasárnap este ökumenikus istentisztelet keretében adtak hálát a tagesházak vezetői az elkészült új fordításért a Budavári Evangélikus Templomban, melyen jelképesen használatba is vették az új Szentírást. Az istentiszteleti liturgiában a történelmi protestáns püspökök, valamint a neoprotestáns felekezetek elnökei mellett Kászoni József püspöki helynök is végzett palástos szolgálatot. Helynök úr a kultúr-protestantizmus értékeiről szólt, valamint a Bibliának az irodalomban betöltött szerepéről. Ő mondta az ünnepség végén a Miatyánkot és áldást osztott. Az ünnepségen egyházunk képviselőjében jelen volt dr. Szent-Iványi Ilona jegyző, és a Budapesti Unitárius Egyházközség több hive is.

A megalakult új kormány minisztereinek eskütétele

Kászoni-Kövendi József püspöki helynök vett részt egyházunk nevében június 6-án, az országgyűlés ünnepi ülésén, melyen a megalakult új kormány miniszterei tették le az esküt.

Zebegényi megemlékezés Trianonról

A megemlékezésre ebben az esztendőben június 7-én került sor. Az emlékező ökumenikus istentiszteleten Kapás László, helyi katolikus plébános, Csuka Tamás nyugalmazott református tábort püspök és dr. Szent-Iványi Ilona unitárius lelkész végeztek szolgálatot.

Egyházi Főtanács

A Magyar Unitárius Egyház legfőbb döntéshozó és felügyelő hatósága, a Főtanács 2014. június 27-28-án Kolozsváron ülésezett.

A megjelent főtanácsi tagok megemlékeztek a közelmúltban elhunytakról, tiszteletbeli cím odaitéléséről döntöttek, majd köszöntötték a nemrégiben nyugdíjba vonult egyházi alkalmazottakat és a kerek évfordulót ünneplő egyházi személyeket. Újdonságnak számít, hogy a Főhatósági Hi-

vatal elismerő oklevéllel méltatta azokat az egyházközségeket, amelyek a tavaly bizonyos szakterületen kiemelkedően teljesítettek: a hitélet és misszió területén kifejtett tevékenységeiért a Kolozsvár-Belvárosi Unitárius Egyházközséget, a valláserkölcsei nevelés területén történt megvalósításokért a Bencédi Unitárius Egyházközséget, a szeretetszolgálat és intézményfejlesztés területén elért eredményekért a Székelykeresztúri Unitárius Egyházközséget, az egyházi gazdálkodás és pénzügyvitel területén való példaadó működéséért a Csehétfalvi Unitárius Egyházközséget. A Főtanács ülése a főtisztségviselők jelentésének számbavételével folytatódott.

A második ülésnap tárgyát egyházi jogszabályalkotás képezte. A Főtanács módosította a 2012 óta hatályos Szervezeti és Működési Szabályzatot, valamint a választási szabályzatot, ugyanakkor elfogadta a következő jogszabályokat: A Magyar Unitárius Egyház hatóságainak, kormányzó szerveinek és más testületeinek ülés-szabályzata; A Magyar Unitárius Egyház Nyugdíjintézetének szervezeti és működési szabályzata; A Magyar Unitárius Egyház lelkészeinek képesítéséről, választásáról és kinevezéséről szóló szabályzat; A Magyar Unitárius Egyház fegyelmi szabályzata. A Főtanács jóváhagyta az alsójárai egyházközség kérését egyházzervezeti jellegének megváltoztatására, továbbá köszönetet nyilvánított a Harvest Hope Alapítványnak és a Székelyudvarhelyi Községi Alapítványnak az elmúlt évekbeli támogatási programokért. Ebédszünet után a jelenlevő főtanácsi képviselők létszáma a határozatképesség küszöbe alá süllyedt, így az elmúlt év egyházi munkáját összegző jelentések többségének értékelése elmaradt.

A főtanácsi ülés keretében Makkai-Ilkei Ildikó, bencédi lelkész alkalmi istentiszteletet tartott. A Berde-serleggel tartott hagyományos pohárköszöntőt ez alkalommal Vajda Gyula főtanácsi képviselő, a bukaresti gyülekezet korábbi gondnoka mondta. (www.unitarius.org)

A MUE ME képviselőjében 10 képviselő vett részt a főtanácsi ülésen, az egyházkerület javaslatainak jelentős hányadát sikerült beépíteni az elfogadott szabályzatokba.

Unitárius Élet

A Magyar Unitárius Egyház
Magyarországi Egyházkerületének
kiadványa

Megjelenik kéthavonta.

Alapítási év: 1947

HU ISSN 01331271

Szerkesztőbizottság:

Kriza János főszerkesztő

Szerkesztők:

Bartha Mária Zsuzsánna

Retkes Attila

Szász Adrienne

Lapterv, tördelés:

Kriza János

Szerkesztőség címe:

1055 Budapest.

Nagy Ignác u. 2-4

Telefon/fax: 311-2801

unel@unitarius.hu

Index: 25 842

Terjesztő, felelős kiadó:

Magyar Unitárius Egyház

Magyarországi Egyházkerülete

Előfizetés:

mue@unitarius.hu

A lapszámok interneten előrhetők a

tudastar.unitarius.hu oldalon

Adományokat szívesen fogadunk.

Bankszámlaszám:

11713005-20011631

Nyomda:

Press Time Kft.

1066 Budapest, Lovag u. 15.

Felelős vezető:

Schmidt Dániel

Kéziratokat nem őrzünk meg

és nem küldünk vissza.

A lapban közölt írások

nem tükrözik feltétlenül

a szerkesztőség álláspontját.

Következő lapzárta:

2014. augusztus 20.